

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Volný čas současné mládeže

Vypracovala: Lenka Hederová
Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Procházka, Ph.D.

České Budějovice 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Táboře 19. 6. 2014

Lenka Hederová

Abstrakt

V bakalářské práci na téma „Volný čas současné mládeže“ se zaměřím na problematiku trávení volného času dospívající mládeže. Toto téma nabývá v posledních letech na důležitosti s nárůstem společensky negativních jevů u dětí a mládeže. Zájmem rodičů, pedagogů a celé společnosti by mělo být naplňování volného času dětí pozitivními aktivitami. V teoretické části práce se budu zabývat tématem volného času, jeho funkcemi, rozdělením, faktory ovlivňujícími způsob prožívání volného času, vztahem rodiny k volnočasovým aktivitám a vymezím důležité a související pojmy. V praktické části výzkumným šetřením zjistím, jak tráví volný čas středoškolská a učňovská mládež v domově mládeže a zda rodiče ovlivňují děti ve volnočasových aktivitách. Cílem této práce bude zjistit, jak aktivně či pasivně tráví volný čas středoškolská a učňovská mládež a s jakými aspekty progresivní trávení volného času souvisí.

Klíčová slova: volný čas, mládež, volnočasové aktivity, rodina, výchova, sport

Abstract

This thesis deals with the topic „Leisure time of present youth“ with the focus on leisure time of adolescents. This topic has become very important in last years because of the increase of negative phenoment in the society. The interest of parents, teachers and the wholw society should be to fill the leisure time of children with positive activities. The theoretical part of the thesis describes the functions of the leisure time, factors witch influence the way how children spend their leisure time, the reach of the family and also defines the main ideas. The practical pasrt of the thesis describes how students spend their leisure time at the dormitory and how parents influence the leisure time activities of their children. The aim of the thesis is to find out how active or passive are the secondary school students in their leisure time and what aspects influence them.

Key words: leisure time, youth, leisure time activities, family, education, sport

Poděkování

Děkuji Mgr. Miroslavu Procházkovi, Ph.D. za vstřícné vedení a účinnou pomoc při vzniku této práce.

Obsah

Úvod.....	2
1 VOLNÝ ČAS.....	3
1.1 Hlediska pohledu na volný čas.....	4
1.2 Funkce volného času.....	6
1.3 Faktory ovlivňující volný čas.....	7
2 RODINA JE NA ZAČÁTKU	10
2.1 Funkce rodiny.....	11
2.2 Rodina a volný čas	12
2.3 Rodina s dospívajícím dítětem.....	14
2.4 Vrstevnická skupina.....	15
3 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU.....	18
3.1 Osobnost pedagoga	19
3.2 Funkce výchovy ve volném čase.....	20
3.3 Instituce zajišťující volný čas mládeže	21
4 MLÁDEŽ A SPORT.....	25
4.1 Sport a kvalita života.....	29
5 VÝZKUMNÁ ČÁST	31
5.1 Cíle výzkumné části	31
5.2 Metodologie výzkumu – kvantitativní	32
5.3 Presentace dílčích výsledků výzkumu	33
5.4 Závěry praktické části	45
6 Závěr	48
7 Seznam použité literatury a zdrojů.....	49
Seznam zkratk:	51
Seznam grafů.....	52
Seznam tabulek	53
Příloha	54

Úvod

Téma *Volný čas současné mládeže* jsem si zvolila vzhledem k mému povolání, řadu let pracuji jako vychovatelka v domově mládeže. Součástí mojí práce je mimo jiné organizace jejich činnosti ve volném čase, zajišťování volnočasových, hlavně sportovních aktivit, kterých se účastní na základě dobrovolnosti. Každý den se setkávám s mladými lidmi ve věku od 15 do 20 let, kteří nastupují na střední školu a mohu konstatovat, že rozdíly mezi dětmi v tomto období dospívání jsou někdy značné. Jsou to osobnosti, které si přinášejí návyky a různé zkušenosti z rodiny nebo ze základních škol. Řada z nich v době mimo vyučování nevyvíjí žádnou pohybovou aktivitu nebo jen minimální, ani o ní nejeví jakýkoli zájem, tráví svůj volný čas zcela pasivně, převážně sledováním televize nebo s počítačem. Některé děti naopak jsou aktivní, mají zájem o sportovní kroužky a jiné aktivity pořádané v domově mládeže.

V teoretické části se zaměřím na obecnou charakteristiku volného času, jeho funkce a rozdělení. Život dítěte je jednoznačně ovlivněn svým sociálním prostředím, angažovaností rodičů na výchově od útlého dětství, motivací trávení volného času aktivně, ochotou a zájmem určitým způsobem kontrolovat volný čas dítěte, zaměstnaností rodičů a v neposlední řadě vlastním přispěním jedince. Z tohoto důvodu chci ve své práci zmínit důležitou úlohu rodiny ve způsobu trávení volného času dítěte a popsat další faktory, které mohou ovlivňovat aktivní či pasivní prožívání volného času dospívajících.

V praktické části chci srovnat několik skupin dětí na střední škole a způsob trávení jejich volného času. Chci posoudit, do jaké míry ovlivňuje plánování volného času dospívající mládeže organizování a motivování ke sportovním a jiným aktivitám, které probíhá v domově mládeže, ve srovnání s tím, jak tráví čas děti žijící s rodiči, kde volný čas ovlivňuje řada dalších faktorů. Dalším srovnáním bude způsob trávení a plánování volného času u skupiny studentů maturitního oboru a žáků studujících učňovské obory. Výzkum budu provádět dotazníkovým šetřením u studentů středních škol z různých ročníků na některých tábořských školách. Získané dotazníky porovnam a výsledky vyhodnotím pomocí statistické metody.

1 VOLNÝ ČAS

Jiří Němec ve své publikaci uvádí: „*Je to čas, v němž člověk svobodně volí a dělá takové činnosti, které mu přinášejí radost, potěšení, zábavu, odpočinek, které obnovují a rozvíjejí jeho tělesné a duševní schopnosti, popř. i tvůrčí schopnosti. Je to čas, v němž je člověk sám sebou, nejvíce patří sám sobě, kdy koná převážně svobodně a dobrovolně činnosti pro sebe, popř. pro druhé, ze svého vnitřního popudu a zájmu.*“

Pojem volný čas zahrnuje odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmovou činnost, dobrovolné vzdělávání a dobrovolnou společensky prospěšnou činnost. Je žádoucí z výchovných důvodů, aby byl volný čas dětí a mládeže pedagogicky ovlivňován. Děti nemají takové zkušenosti a poznatky na to, aby se uměly správně orientovat v různých oblastech zájmové činnosti. Potřebují správné vedení a pestrou nabídku činností, z nichž si dobrovolně vyberou.¹

J. Pávková vymezuje některými ukázkami pojem volný čas jako

- časový prostor umožňující člověku svobodnou volbu činností,
- volný čas v negativním pojetí – čas zbývající po splnění rozmanitých povinností,
- volný čas v pozitivním pojetí – čas svobodného rozhodování pro činnosti,
- čas, se kterým člověk může naložit podle svého uvážení a svých zájmů - doba, která zůstane z 24 hodin po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, o vlastní fyzické potřeby včetně spánku,
- opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil,
- čas, ve kterém se můžeme věnovat činnostem, které máme rádi, baví nás, přinášejí nám radost a uvolnění, chceme a můžeme dělat.²

Společnost v posledních letech pochopila důležitost pedagogického vlivu na volný čas mládeže, na níž může působit v tomto věku řada negativních faktorů. Prožívání volného času prošlo svým historickým vývojem, v současné době je zvláště u mladých lidí citelně ovlivňován médii a informačními technologiemi. Tím, jak se mění životní styl naší

¹ NĚMEC, Jiří. A KOL. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času*. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 2002, 119 s. ISBN 80-731-5012-3. Str. 17.

² HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 239 s. ISBN 978-80-262-0030-7. Str. 68.

společnosti, mění se i využívání volného času mládeže. Z hlediska historického vývoje se mladá generace nepodílí v takové míře jako v minulosti na pracích sloužících k chodu domácnosti a má tedy relativně dost volného času. Velký vliv na schopnost dítěte aktivně nakládat s volným časem má výchovné působení rodiny a její životní styl. V období dospívání ovlivňuje způsob trávení volného času mladého člověka především vrstevnická skupina.

Téma volný čas současné mládeže se stává častým předmětem debat odborníků z oblasti společenských věd. Autor M. Procházka se ve své publikaci zabývá tímto problémem z hlediska sociální pedagogiky.

Výchovný význam společného a aktivního trávení volného času v rodině je v sociální pedagogice vnímán jako velmi pozitivní aspekt, jež má svůj význam pro utváření pozitivního životního stylu a sehrává roli též v předcházení rizikovým projevům chování. Volný čas je přitom chápán jako čas, v němž jedinec na základě svobodného rozhodnutí, vlastních zájmů, pocitů a nálad volí činnosti, kterým se bude věnovat. Vedle přímého vlivu způsobu rodinné výchovy, kromě vnitřních osobnostních vlivů, vnějších vlivů subkultury a dalších společenských vlivů se část mládeže dostává na „šikmou plochu“. A to právě díky akčnímu vakuu ve volném čase. Tato vazba je ještě markantnější v té části populace, která má výrazněji vyjádřenou potřebu mimořádných zážitků bez schopnosti získat uspokojující prožitky vlastní aktivní činností a vlastním přičiněním. Do této skupiny dětí a mládeže se zvýšeným rizikem výskytu společensky nežádoucích jevů patří: chroničtí „sledovači“ televize, filmů a počítačových her, děti a mládež omezující své sociální kontakty na internetové sítě, mládež bloudící po ulicích a restauračních zařízeních a ubíjející nudu a dále mládež vyhledávající dramatické a dobrodružné aktivity zástupným způsobem, tj. pomocí násilí, kriminality, drog, alkoholu, apod.³

1.1 Hlediska pohledu na volný čas

Aktivní trávení volného času mládeže má vliv na jejich celoživotní orientaci a je prevencí negativních společenských jevů. Dotýká se to tedy celé společnosti. Na způsob trávení volného času a jeho výzkum lze pohlížet z mnoha úhlů pohledů různých

³PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 203 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4734-705. Str. 110-111.

společenských věd, z pohledu ekonoma, pedagogického pracovníka, sociologa nebo politika. Autoři J. Pávková, B. Hájek a B. Hofbauer uvádějí ve své publikaci tato hlediska.

Z **ekonomického hlediska** je důležité, kolik prostředků společnost do budování, zřizování a provozu zařízení pro volný čas investuje, zda a jakým způsobem se alespoň část nákladů vrátí. Z volného času se stalo odvětví, které je využíváno jak pro výchovnou a vzdělávací činnost, tak komerčně. Průmysl volného času je v současných tržních podmínkách samostatným a většinou dobře prosperujícím odvětvím, proto často rezignuje na vzdělávací cíle a kultivaci osobnosti,

Podle sociologického a **sociálně-psychologického** hlediska je potřeba sledovat, jak činnosti ve volném čase přispívají k utváření mezilidských vztahů. Jako velmi významné se jeví nahrazení vlivu některých problémových rodin sociální péčí ve volném čase. Vytváření formálních i neformálních skupin na základě společného zájmu je součástí socializace jedince. Je zcela zřejmé, že na způsob trávení volného času u dětí má velký vliv rodina jako primární socializační činitel.

Z **politického hlediska** je třeba zvážit míru zasahování státních orgánů do volného času obyvatelstva, jaká bude školská politika státu a zda v rámci koncepce školského rozvoje bude věnována patřičná pozornost i zařízením pro využívání volného času.

Podporování zdravého i duševního vývoje člověka sleduje **zdravotně-hygienický pohled**. Vzhledem k tomu, že správné využívání volného času se zcela logicky pozitivně projevuje ve zdravotním stavu člověka, zdravotníky především zajímá uspořádání režimu dne, hygiena prostředí i sociálních vztahů, respektování křivky výkonnosti jedince a hygiena duševního života.

Věkem a individuálními zvláštnostmi člověka v souvislosti se způsobem trávení volného času se zabývají **pedagogická a psychologická hlediska**. Sledují, jak činnosti ve volném čase přispívají k uspokojování biologických a psychických potřeb člověka. Cílem pedagogického ovlivňování volného času je podporovat aktivitu dětí a mládeže, poskytovat jim prostor pro jejich spontánnost, seberealizaci a uspokojovat touhu po získávání sociálních kontaktů. Předpokladem pro úspěšný rozvoj všech stránek osobnosti, tělesných i

duševních, je činnost konaná ve volném čase na základě dobrovolnosti a vhodným způsobem pedagogicky motivovaná.⁴

1.2 Funkce volného času

Autoři M. Vážanský a V. Smékal ve své publikaci uvádějí funkce volného času podle B. Filipcové, rozdělené na odpočinek a rekreaci, kompenzací jednostranných zátěží, informaci a orientaci (vzdělání). Při vysvětlování volného času se zabývají názorem Roberta J. Havighursta, který se domníval, že se volný čas musí starat o účast na sociálním životě, poskytovat možnosti k zajímavému prožití a tvůrčímu vyjádření osobnosti, dbát na pravidelné a rutinní utváření životních činností jedince a současně být zdrojem úcty k sobě samému i respektování ostatních. Dále je v této publikaci uveden názor M. Kaplana, že volný čas má přispívat k pocitu „nějak k něčemu patřit“, rozvíjet vědomí vlastní individuality, zprostředkovat různé individuální funkce a uvést je v soulad. Být společnosti i jedinci prospěšný, neumožňovat negativní zážitky a podněcovat tvůrčí síly v člověku.⁵

Irena Slepíčková dělí funkce volného času v kontextu historického vývoje a změny životního stylu lidí do tří skupin: instrumentální, humanizační a zábavnou.

Instrumentální (nástrojové) funkci začala být věnována pozornost na počátku 19. století s rozvojem kapitalismu, který přinesl změnu stylu řízení práce v průmyslové výrobě. Práce začala být lépe organizovaná a ukázalo se, že pokud mají dělníci dosahovat vysokých výkonů, měli by mít také možnost zregenerovat své síly. Zásadní změna pohledu na volný čas přichází až s uzákoněnou osmihodinovou pracovní dobou, kdy začali mít lidé více volna.

Pod **humanizační funkci** lze zařadit zejména výchovné, vzdělávací a socializační možnosti volného času. Zájem o kultivaci ducha i těla prolíná volným časem ve všech etapách historického vývoje společnosti. Vzděláváním a rozvojem osobnosti svobodných občanů se zabývali již filosofové ve starém Řecku. Způsobu trávení volného času se „učíme“, získáváme nové zkušenosti a učíme se řadě dovedností. Setkáváme se s jinými

⁴ PÁVKOVÁ, J., B. HÁJEK, B. HOFBAUER, V. HRDLIČKOVÁ a A. PAVLÍKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 3 aktualizované vydání. Praha: Portál, 2008, 224 s. ISBN 978-80-7367-423-6. Str. 15-17.

⁵ VÁŽANSKÝ, Mojmir a Vladimír SMÉKAL. *Základy pedagogiky volného času*. 1. vyd. Brno: Paido, 1995, 176 s. ISBN 80-901-7379-9. Str. 26.

lidmi, učíme se normám a rolím v různých skupinách, což nám poskytuje prostor pro socializaci.

Třetí **funkce, zábavná**, se váže k sociálně psychologickým a psychologickým aspektům volného času. Volný čas dává prostor pro oproštění se od povinností a problémů, které nám každodenní život přináší, a dává nám možnost věnovat se osobním zájmům a zálibám. Naplnění osobních přání a potřeb navozuje pocity uspokojení a umocňuje příjemné prožitky. Hlavními znaky volného času jsou radost, prožitek a zábava.⁶

B. Hofbauer ve své publikaci uvádí vymezení funkcí a možností volného času podle Horsta W. Opaschowskeho (nar. 1942), který za základní považuje:

- rekreaci (zotavení a uvolnění)
- kompenzaci (odstraňování zklamání a frustrací z toho, co se nám v životě nedaří)
- výchovu a další vzdělávání (učení o svobodě, sociální učení)
- kontemplaci (hledání smyslu života a jeho duchovní výstavba)
- komunikaci (sociální kontakty a partnerství)
- participaci (podílení se, účast na vývoji společnosti)
- integraci (stabilizaci života rodiny a vrůstání do společenských organismů)
- enkulturaci (kulturní rozvoj sebe samých, tvořivé vyjádření prostřednictvím umění, sportu, technických a dalších činností)

České oficiální dokumenty za funkce volného času pokládají relaxaci, regeneraci, kompenzaci, sociální prevenci a výchovu.⁷

1.3 Faktory ovlivňující volný čas

Děti a mladí lidé realizují své volnočasové aktivity sami nebo se zúčastňují těch, které v jejich zájmu a za jejich spoluúčasti připravují dospělí. Jsou činitelem

⁶ SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas: vybrané kapitoly*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2005, 115 s. ISBN 80-246-1039-6. Str. 21 - 22.

⁷ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 80-717-8927-5. Str. 15.

strukturovaným a značně proměnlivým, který citlivě reaguje na vývoj společnosti, požadavky mladé generace, přání účastníků i na podmínky jejich života ve volném čase.⁸

Adolescence je obdobím, kdy mají mladí lidé více volného času než v dalších fázích svého života, a bývá tedy považováno za vrcholné období volnočasových potřeb. Omezení týkající se realizace volnočasových aktivit vidí Hendry et al. (1996) v malé kupní síle adolescentů, malých možnostech vlastní dopravy, limitech daných rodiči a právními normami, materiálními a sociálními limity a psychologickými překážkami. Jaké aktivity si vyberou záleží na mnoha faktorech. Roberts (1981) uvádí faktory sociální a faktory podmiňující rozhodování. Sociální faktory jsou věk, pohlaví, vzdělání, finanční situace, sociální postavení (třída) a sociální mobilita. K „rozhodovacím“ faktorům řadí uvědomění si vlastních možností, motivaci, osobní volný čas a finanční prostředky.⁹

Většina autorů pedagogických publikací pojednávajících o volném čase mládeže dělí faktory ovlivňující volný čas na faktory vnější a vnitřní.

Vnitřní faktory

- Věk

Věk patří mezi základní faktory určující způsob trávení volného času. Jinak tráví volný čas děti v předškolním věku, školním věku a adolescenti. Stejně tak u dospělého jedince záleží na tom, v jaké věkové skupině se právě nachází. Jinak tráví volný čas ekonomicky aktivní třicetiletý až čtyřicetiletý člověk budující svoji pracovní kariéru a zakládající rodinu a jinak člověk v důchodovém věku.

- Pohlaví – děvčata tráví volný čas jinak než chlapci, ženy jinak než muži
- Fyzická kondice a zdravotní stav

Tyto faktory ovlivňují výběr zájmových činností v mládí i dospělosti. Pokud má jedinec dobrou fyzickou kondici, může se věnovat sportu rekreačně nebo závodně, záleží na jeho fyzických schopnostech. V opačném případě si zvolí činnost jinou, kutilství, sběratelství, umění atd.

⁸ HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 239 s. ISBN 978-80-262-0030-7. Str. 27.

⁹ SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas adolescentů*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2001, 127 s. ISBN 80-863-1713-7. Str. 58.

- Psychická kondice

Zde můžeme zařadit v souvislosti se způsobem trávení volného času temperamentovou, snahovou složku osobnosti, inteligenci, energičnost a aktivitu člověka. Je provázána s fyzickou kondicí, spolu rozhodují o životním stylu člověka.

Způsob trávení volného času v dospělosti ovlivňuje také faktor profesionálního zakotvení a příslušnost ke společenské vrstvě.

Vnější faktory

Mezi vnější faktory řadíme:

- rodinu
- školu
- vrstevnické skupiny
- média

Vliv těchto faktorů na volný čas mládeže zmiňuji v dalších kapitolách bakalářské práce.

2 RODINA JE NA ZAČÁTKU

Určitě každý z nás slyšel, že rodina je základ státu. Pravděpodobně se shodneme na tom, že rodina je základem všeho. Pojem rodina nás provází a ovlivňuje celý život. Je primárním výchovným činitelem, ovlivňuje náš vztah k sobě samému i k ostatním lidem, vrstevníkům, přátelům, spolužákům, od rodičů přebíráme model chování k budoucím partnerům. Svým životním stylem a hodnotovou orientací udává směr našemu životu.

Ale co je vlastně myšleno pod pojmem rodina? Psycholog Jeroným Klimeš hovoří o rodině v tomto smyslu: *„Manželé, marně toužící po dítěti, jsou manželé, ale nejsou rodina. Dítě je tu přítomno ve fantazii a tužbách, ale reálné není. Muž a žena, kteří spolu žijí nesezdáni ve společném domově, jsou partneři, ale nejsou rodina. Dva homosexuálové v registrovaném partnerství tvoří analogii manželství, ale nejsou rodina. Ani dvě spolu žijící staré ženy (pokud zrovna jedna není biologickou či náhradní matkou té druhé) nevytvářejí rodinu, stejně jako dva nové traktory či pár elektron - proton. Rodina není každá skupina, která má k sobě silné citové vazby. To by i skupina skvoterů mohla být označena za rodinu. Při vymezení pojmu rodina nejde o hodnoty, nýbrž o termíny. Skupiny a citové vazby v nich jsou důležité, ale ne každá z nich má rodinný - reprodukční charakter. U rodiny je vždy přítomen reprodukční charakter, tedy plození a vychovávání. Za rodinu můžeme označit každou skupinu, která má dlouhodobě reprodukční charakter.“*¹⁰

Rodina má v životě člověka velmi důležitou úlohu. Kromě toho, že je rodina biologicky důležitá pro přežití lidstva, je také jednotkou společnosti, která usnadňuje lidem péči o děti a jejich výchovu. Reprodukce člověka jako organismus i jako bytost kulturní. Zprostředkovává tradici dalším generacím. Rodina je prvním společenským modelem, se kterým se dítě setkává. Formuje jeho osobní vývoj i postoj ke všem dalším skupinám. Rodina formuje dítě podle svých hodnot a vlastní tradice. Rodinné normy se vždycky nějak odchylují od norem ve společnosti průměrných. Rodina chce, aby dítě vstoupilo do společnosti s určitým druhem orientace, s určitým programem.

¹⁰ LABUSOVÁ, Eva. Eva Labusová.cz : Rodičovství, psychologie, zdraví - Co znamená rodina [online]. \$2006-2009 [cit. 2014-01-05]. Dostupný z WWW: <http://www.evalabusova.cz/ankety/co_znamená_rodina.php>.

Rodiče svým vlivem určují životní dráhu dítěte – dítě si z rodiny odnáší představu o pracovním uplatnění, o manželství a rodině, o hodnotové hierarchii. Tyto programy si přehodnocuje a ponechává si z nich to, co považuje za pozitivní. To si pak zachovává až do konce života.¹¹

Autor Zdeněk Matějček cituje ve své knize významného francouzského psychologa René Zazza, který říká toto: „*Víme dnes, že naše tělo nežije pouze z potravy, ale také z vřelosti někoho druhého. A to není jen básnická metafora nebo filozofická konstrukce, ale skutečný fakt. Biologické děje už se nedají definovat jenom funkcemi, jako je dýchání, krevní oběh, přijímání potravy apod. Je nutné vzít v úvahu i takové funkce, jako je vzájemný vztah jedinců téhož rodu.*“¹²

2.1 Funkce rodiny

Rodina by měla být pro dítě hlavně prostředím bezpečí a jistoty, ale také v neposlední řadě sociálně podnětným prostředím. To jsou hlavní pilíře pro zdravý vývoj dítěte. Na současnou rodinu jsou bezesporu kladeny velké nároky. Se změnami probíhajícími ve společnosti dochází i ke změně rodiny. Obraz tradiční rodiny se změnil v souvislosti se ztrátou předsudků vůči rozvodům v 70. letech minulého století. V současné době by měla funkční rodina plnit funkci biologicko-reprodukční, emocionální, ekonomickou, socializační a výchovnou. Autor M. Procházka ve své publikaci Sociální pedagogika definuje tyto funkce rodiny: biologicko-reprodukční, sociálně-ekonomickou a výchovnou.

Biologicko-reprodukční funkce

Její úlohou je zajišťovat reprodukci lidské populace. Začíná početím a porodem nového člověka. Nejde jen o to přivést dítě na svět, ale zabezpečit mu dobré podmínky pro život a zdárný vývoj. Tato funkce je ovlivněna současným trendem poklesu porodnosti a oddalováním rodičovství.

¹¹ MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 1993, 124 p. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 3. ISBN 80-901-4247-8. Str. 10.

¹² MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1996, 143 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-717-8085-5. Str. 13.

Sociálně-ekonomická funkce

Tato funkce není v současné době bezprostředně závislá na přítomnosti dětí. Vychází z principu, že rodina ve společnosti existuje jako integrální sociální skupina i ekonomický subjekt, v němž je společně zajišťována materiální existence jeho jednotlivých částí – členů rodiny. V mnohých případech je rodina také pracovní jednotkou, profese, řemeslo se mnohdy dědí z otce na syna. Hospodářský význam rodiny lze spatřovat v několika směrech. Navenek je rodina (z ekonomického hlediska se hovoří o domácnosti) významným spotřebitelem, ale též tvůrcem ekonomických hodnot (podnikatelé, rodinné podniky). Z vnitřního hlediska lze ekonomickou funkci rodiny vyjádřit jako schopnost zajistit ekonomické a sociální podmínky pro zajištění a realizaci potřeb svých členů.

Výchovná funkce

Jedním z hlavních účelů rodiny je výchovná péče o děti. Cílevědomé a záměrné snahy rodičů vedou k naplnění výchovné funkce rodiny, kdy jde o jedinečnou a neopakovatelnou příležitost předat svým potomkům hodnoty a normy společenského chování, vést je ke vzdělání a k sebevýchově a stát se pro ně oporou i výchovným vzorem pro situace, kdy to budou sami potřebovat.¹³

2.2 Rodina a volný čas

Délku společně stráveného volného času rodičů s dětmi v moderní době může ovlivňovat řada negativních faktorů. Jedná se o pracovní zaneprázdněnost rodičů, neschopnost nebo neochota rodičů naučit dítě efektivně využívat společně strávený čas, nefunkčnost rodiny, ale i neuspokojivá finanční situace rodiny a špatné sociální zázemí.

Autor B. Hofbauer ve své publikaci uvádí: „*Rodiče by si měli najít dostatek času a věnovat ho svým dětem. Naučit je aktivnímu přístupu k trávení svého volného času, snažit se využít tento čas ke svému rozvoji i ve prospěch druhých. Takový přístup však v současné době nemá zdaleka každá rodina, naopak nezdědka se stává, že se rodiče nestarají o to, jak jejich děti tráví volný čas.*“¹⁴

¹³ PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 203 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4734-705. Str. 105 -106.

¹⁴ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 80-717-8927-5 Str. 62.

Prvním vzorem ve způsobu využívání volného času je pro děti rodina. Děti se od svých rodičů učí žít určitým způsobem, přebírají, napodobují jejich životní styl. Pro utváření vztahu k volnému času jsou důležité některé skutečnosti:

- o jaký typ rodiny se jedná, jaký je způsob rodinného soužití, zda je rodina malá nebo velká, uzavřená či otevřená, jaký je věk rodičů i dětí, počet dětí, jejich pohlaví, styl rodinné výchovy
- jaké jsou zájmy rodičů, jak si je navzájem tolerují, jaký význam se jim přikládá, i kolik finančních prostředků jsou svým koníčkům i koníčkům dětí ochotni věnovat¹⁵

Zahraniční výzkumy však upozorňují i na to, že nezáleží pouze na tom, zda rodiče svým dětem věnují dostatek času, nýbrž zda jim také umožňují pomáhat v domácnosti nebo na zahradě, dovolí jim povídat si s nimi. Výzkumníci přírodovědného muzea v Los Angeles takto pozorovali chování dětí, které se s rodiči přišly dívat na líhnutí kuřátek: *Děti zaujímaly stejné postoje jako rodiče, dělaly stejná gesta. Když se rodiče zajímali o rodící se kuřátka nadšeně, ukazovali na ně prstem, smáli se, děti stejně nadšeně a radostně ukazovaly. Když však rodiče pouze bez zájmu plnili svou povinnost děti doprovázet, děti také nic nezajímalo. Věšely se na rodiče, zrudněly postávaly a stále se něčeho dožadovaly, zkrátka „otravovaly“.*¹⁶

V dnešní době se nejvíce kontaktů mezi dětmi a rodiči odehrává tehdy, když se sejdou po práci a po škole doma. Základní částí života rodiny je sdílení činností. To se děje při domácích pracích, při společném trávení času vůbec a pochopitelně ve volném čase. Hodnotové uspořádání rodiny se dá proto velmi jednoduše zjistit podle toho, jak rodina tráví volný čas. V tomto časovém prostoru členové rodiny uspokojují svá přání, své potřeby. Činností se mohou věnovat buď nezávisle na ostatních rodinných příslušnících nebo se jich mohou zúčastňovat společně. Je zapotřebí, aby přístup všech členů rodiny k aktivitám volného času byl rovnoprávný, aby nikdo z nich nebyl omezován ve svých potřebách na úkor ostatních (neúměrnost finančních a časových nároků může být příčinou

¹⁵ PÁVKOVÁ, J., B. HÁJEK, B. HOFBAUER, V. HRDLIČKOVÁ a A. PAVLÍKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 3 aktualizované vydání. Praha: Portál, 2008, 224 s. ISBN 978-80-7367-423-6. Str. 30.

¹⁶ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 80-717-8927-5 Str. 63.

sporů, především mezi partnery nebo manželi).¹⁷

Pokud čas dítěte není naplňován rozvíjejícími aktivitami, má jedinec sklon k patologickým činnostem (destrukce, agrese apod.). Nenaplněnost osobního života si kompenzuje nenáročnou, nevhodnou činností – např. gamblerstvím, sledováním nekonečných telenovel apod. Vlastní zážitek je nahrazován zástupnými příběhy vyráběnými zábavním průmyslem tzv. virtuální realitou, život je nahrazován schématy, kdy se city skrývají pod záplavou slovních otřepaných frází. Jestliže prožitek není hodnověrný, dochází k vytváření tzv. náhražek. Vlastní aktivní činnost je nahrazena virtuální realitou a zapomíná se na starou moudrost, že štěstí je vedlejším produktem vlastní činnosti. Činnost prováděná se zájmem přináší uspokojení základních lidských potřeb. Každodenní střetávání s realitou děti přivádí do řady zátěžových situací v rodině, ve škole, v sociální skupině vrstevníků. Na tento psychosociální stres reaguje jedinec svou obranou. Velká část zájmových činností pomáhá překonat obtížné sociální situace úspěchem v jiných aktivitách, který zvyšuje sebevědomí. Sebevědomý jedinec se lépe orientuje v sociálním prostředí a rychleji reaguje.¹⁸

2.3 Rodina s dospívajícím dítětem

Dospívající dítě – starší školní věk (15-20 let, žáci středních škol, adolescence)

V Pedagogickém slovníku charakterizují adolescenta jako mladého člověka ve věku adolescence. Jeho fyzický a psychický vývoj se blíží ke svému dokončení, sociálně i mravně bývá nevyzrálý. Vazby s rodiči se uvolňují, je preferován styk s vrstevníky, rozvíjí se intenzivní emocionální (často i sexuální) život. Jde o období hledání jistot, nedůvěry k autoritám, tendencí riskovat.¹⁹

Tuto věkovou kategorii charakterizuje studium v některém ze tří typů středních škol, proto má řadu typických společných znaků, ačkoliv zahrnuje rozsáhlé věkové období od 14-15 do 18-20 let. Mezi dětmi, které začínají studovat střední školu, jsou značné rozdíly. Věk mezi 14. a 16. rokem lze považovat ještě za období doznívání pubescence.

¹⁷ SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas adolescentů*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2001, 127 s. ISBN 80-863-1713-7. Str. 81-82.

¹⁸ HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 239 s. ISBN 978-80-262-0030-7. Str. 167.

¹⁹ PRŮCHA, Jan. *Pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 1995, 292 s. ISBN 80-717-8029-4. Str. 16.

Mládež ve věku 16-20 let se označuje jako adolescentní, popř. postpubescentní. Ve starším školním věku, zejména v jeho druhé polovině, dochází k celkovému zklidnění vývoje. Dozrávají postupně všechny tělesné funkce a dokončuje se základní psychický vývoj. Završující se tělesný a rozumový rozvoj není zcela v souladu s pomalejším citovým a zejména sociálním dozráváním. Významnou roli v oblasti sociální zralosti má doba ukončení profesní přípravy a získání hmotné a sociální nezávislosti na dospělých. Psychický a sociální vývoj probíhá u jedinců odlišně podle toho, zda pokračují ve studiu na vysoké škole nebo nastupují do pracovního poměru.²⁰

V adolescenci se referenční skupinou dítěte stává skupina vrstevnická a rodina ustupuje do pozadí, někdy se stává i překážkou v pokusech dítěte nalézt vlastní totožnost. Pro adolescenci je typické černo-bílé hodnocení a kritický postoj k rodičům. Starší literatura inspirovaná pracemi E. Eriksona tvrdila, že podmínkou zdravého vývoje mladého člověka je vzpoura. Adolescence dětí ale neprobíhá ve všech rodinách bouřlivě. Novější studie rodinných vztahů adolescentů ukázaly, že přes univerzálnost a nevyhnutelnost některých druhů konfliktů (odchody a příchody, pořádek, účast na chodu domácnosti) ve většině rodin nedojde k vážné roztržce a v některých rodinách proběhne toto období vcelku nenápadně. Jen výjimečně naruší dospívání pouta mezi generacemi.²¹

2.4 Vrstevnická skupina

Vrstevnická skupina má v dětství a dospívání významnou socializační funkci. Zhruba od 10 let věku začíná vliv vrstevníků nad vlivem dospělých převažovat. Do 12. až 13. roku dítěte bývají vrstevnické skupiny podle pohlaví homogenní (chlapecké a dívčí), s pubertou se vytvářejí smíšené. Pro tento věk je typické, že se jeho sociální život realizuje mimo školu. Vytvářejí si své skupinové normy, hodnoty, postoje, formy komunikace, nezřídka na sebe poutají pozornost vnějšími příznaky (oblečení, účes, gesta atd.). Způsoby chování členů vrstevnických skupin podléhají vnitřní sociální kontrole a nezřídka jsou

²⁰ HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 239 s. ISBN 978-80-262-0030-7. Str. 101.

²¹ MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 1993, 124 p. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 3. ISBN 80-901-4247-8 Str. 63.

odchyly od jejích norem sankcionovány. Jako tvrdá sankce může být vnímáno vyloučení z „party“.²²

Radomír Havlík uvádí ve své publikaci důležité znaky charakteristické pro vrstevnickou skupinu podle sociologa Jiřího Prokopa.

Vrstevnická skupina

- zkouší nové způsoby chování bez kontroly a sankcí ze strany dospělých
- posuzuje jedince bez zasahování dospělých, a tak odhaluje jejich pozice
- formuluje vzájemná očekávání bez zkreslení postojů dospělých
- ovlivňuje vztahy ve škole
- zprostředkuje podporu např. při fyzickém střetu, konfliktu, proti „velkým pracovním nárokům“, „pronásledování“ ze strany učitele a „nesmyslným“ nařízením; jedinec nachází u vrstevnické skupiny poměrně spolehlivé zastání a ochranu; pokud je ochrana nespolehlivá, bývá vnímána jako zrada
- nabízí prožitky, emoce, případné vztahy, na které se běžně v rodinném či školním prostředí nepřistupuje; puberta propůjčuje vrstevnickým skupinám další úlohy
- rozvíjení rolí spojených se vztahy mezi pohlavími
- prožívání svobody a pocit realizace potřeby svobody
- „řešení generačního konfliktu“ výměnami autorit²³

Adolescenti se jako sociální skupina zvýraznili v posledních třiceti až čtyřiceti letech. Způsob jejich života a vazby na ostatní sféry společnosti mají charakteristické rysy. V důsledku vydělení adolescence jako relativně samostatného a specifického období života vznikl fenomén, nazývaný kultura či subkultura mládeže. Svět adolescentů se jeví jako svébytná a relativně autonomní oblast, která může být považována za projev demokratičnosti společnosti. Někdy však tato svoboda a separování od světa dospělých může být to, že se dospívající cítí značně omezení ve svém vlivu na širší společnost. Stálé čekání na dospělou zodpovědnost tak někdy vede k orientaci na hedonistické užívání přítomnosti, ke ztrátě pocitu vlivu a k nudě. (Havrdová, Wolf 1989). Nedostatečný prostor

²²HAVLÍK, Radomír. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002, 174 s. ISBN 80-717-8635-7. Str. 53.

²³HAVLÍK, Radomír. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002, 174 s. ISBN 80-717-8635-7. Str. 53.

a málo příležitostí ke smysluplnému začlenění se do společnosti dospělých pak vede k náhradním cestám vytváření vlastní identity. I to je důvod, proč vznikají odnože subkultury mládeže, které se vymezují náhradními a nápadnými vnějšími znaky. Mezi tyto znaky patří oblékání, hudba, jazyk, slang apod.

Je zřejmé, že pokud rodiče systematicky ovlivňují volný čas dětí aktivní zájmovou činností a vedou je k podnětnému trávení volného času v období dospívání, patří jejich děti ke skupině méně ohrožené patologickými jevy než děti, které neumí svůj volný čas vyplnit žádnou zájmovou aktivitou. Velmi podstatnou součástí života adolescentů tvoří sport. V prostředí organizovaného sportu dochází k uspokojování potřeb sociálních kontaktů mezi vrstevníky. Přitom je zapotřebí respektovat skutečnost, že k tomu nedochází pouze v prostředí přímo řízeného pedagogického procesu.²⁴

²⁴ SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas adolescentů*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2001, 127 s. ISBN 80-863-1713-7. Str. 85 - 86

3 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU

Pedagogická disciplína – pedagogika volného času je relativně nový obor ve vzdělávacím systému, který nabývá na významu přibližně od druhé poloviny 20. století.

Volný čas dětí a mládeže má své zvláštnosti a od volného času dospělých se většinou liší:

- obsahem
- rozsahem
- mírou samostatnosti a závislosti
- nezbytností pedagogického ovlivňování²⁵

Volný čas dětí a mládeže a péče o něj má z pedagogického hlediska dva úkoly:

1. *výchova ve volném čase* - bezprostřední naplňování volného času smysluplnými aktivitami rekreačními i výchovně-vzdělávacími
2. *výchova k volnému času*, vytváří návyky pro aktivní způsob trávení volného času, seznamuje jedince s množstvím zájmových aktivit a pomáhá nalézt vhodnou zájmovou činnost, která mu dá pocit uspokojení a seberealizace

O volném čase dětí se dnes hovoří jako o rizikovém faktoru. Jeho množství relativně vzrůstá, avšak řada dětí ho neumí smysluplně využít. Zanedbání pedagogického ovlivňování volného času by mělo nedozírné následky. Nárůst patologických jevů u mladé generace to jednoznačně dokazuje.²⁶

Kromě termínu *výchova ve volném čase* se v současnosti používá i pojem *výchova mimo vyučování*. Mnozí odborníci mají proti jeho využívání námitky, zejména kvůli negativnímu vymezení oblasti výchovného působení. Vystihuje však dosti dobře vše, co souvisí s výchovou dětí v období docházky do základní a střední školy v čase po skončení vyučování. Pojmy *výchova ve volném čase* a *výchova mimo vyučování* jsou si blízké, v literatuře bývají používány i jako synonyma. Nejsou však totožné.

²⁵ HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 239 s. ISBN 978-80-262-0030-7. Str. 68

²⁶ PÁVKOVÁ, J., B. HÁJEK, B. HOFBAUER, V. HRDLIČKOVÁ a A. PAVLÍKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 3 aktualizované vydání. Praha: Portál, 2008, 224 s. ISBN 978-80-7367-423-6. Str. 18.

Na výchově dětí v době mimo vyučování se podílí rodina, škola, zařízení pro výchovu mimo vyučování, některé další subjekty a jiné společenské vlivy. Pojem výchova mimo vyučování můžeme vymezit takto:

- probíhá mimo povinné vyučování
- rodina na ní nemá bezprostřední vliv
- je institucionálně zajištěná
- uskutečňuje se převážně ve volném čase

Pedagogické ovlivňování volného času, zejména výchova dětí a mládeže v době mimo vyučování, je významnou oblastí výchovného působení. Poskytuje příležitost vést jedince k racionálnímu využívání volného času, formovat hodnotné zájmy, uspokojovat a kultivovat významné lidské potřeby, rozvíjet specifické schopnosti a upevňovat žádoucí morální vlastnosti. Obsah i způsob využívání volného času mají značný význam z hlediska duševní hygieny. Způsob odpočinku, rekreace a zábavy se odráží i ve studijních a pracovních výkonech člověka, hodnotné a trvalé celoživotní zájmy mohou kladně ovlivňovat i partnerské vztahy a výchovu dětí v rodině. Dalším důležitým úkolem výchovy mimo vyučování je rozvíjení potřeby celoživotního vzdělávání, zejména v souvislosti se zájmovou orientací člověka. Tato oblast výchovy tedy plní funkci výchovnou, vzdělávací, zdravotní i sociální.²⁷

3.1 Osobnost pedagoga

Pedagog volného času a vychovatel vykonávají přímou výchovně-vzdělávací činnost. Pro obě povolání platí, že převážná část jejich výchovného působení se uskutečňuje ve volném čase vychovávaných a činnost převážně probíhá ve střediscích volného času a v mnoha rozmanitých neškolských zařízeních, např. rekreačních, sociálních, osvětových, kulturních. Vychovatelé jsou pracovníci školských zařízení,

²⁷ PÁVKOVÁ, J., B. HÁJEK, B. HOFBAUER, V. HRDLÍČKOVÁ a A. PAVLÍKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 3 aktualizované vydání. Praha: Portál, 2008, 224 s. ISBN 978-80-7367-423-6. Str. 37.

zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu, některých zařízení pro zájmové vzdělávání nebo zařízení sociální péče. Obě profese mají své zvláštnosti i společné znaky.²⁸

Vychovatel by měl být dětem přítelem, který je dokáže povzbudit, sdílet s nimi radosti i neúspěchy, a který má mít schopnost objektivně zhodnotit klady i nedostatky. Protože se žáky pracuje ve volném čase, jejich vzájemné vztahy by neměly být jen formální. Svou autoritu nestaví vychovatel na strohých příkazech, zákazech nebo trestech, ale měla by vyplývat z jeho lásky k dětem a z jeho pedagogických znalostí a schopností. Děti jsou velmi vnímavé a váží si vychovatele, který má všeobecné vzdělání, umí se orientovat v jejich zájmech a je sám úspěšný v některé ze zájmových činností.²⁹

3.2 Funkce výchovy ve volném čase

Výchova mimo vyučování plní funkci výchovně-vzdělávací, preventivní, zdravotní a sociální.

Výchovně-vzdělávací funkce

Na plnění výchovné funkce je kladen zvlášť velký důraz. Jednotlivé instituce se podílejí podle svých specifických možností a legislativně vymezeného poslání na rozvíjení schopností dětí a mládeže, na usměrňování, rozvoj a uspokojování jejich zájmů a potřeb, na formování žádoucích postojů a morálních vlastností.

Prostřednictvím různorodých zájmových činností se děti motivují ke společensky žádoucímu využívání volného času, k získávání nových vědomostí, dovedností i návyků a tím k rozvoji poznávacích procesů a k celoživotnímu vzdělávání.

Zdravotní funkce

Zdravotní funkci plní instituce pro výchovu mimo vyučování zejména tím, že přispívají k usměrňování režimu dne tak, aby pomáhal vytvářet zdravý životní styl. To spočívá ve střídání činností různého charakteru (duševní a tělesné činnosti, práce a

²⁸ HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 239 s. ISBN 978-80-262-0030-7. Str.70.

²⁹ PÁVKOVÁ, J., B. HÁJEK, B. HOFBAUER, V. HRDLIČKOVÁ a A. PAVLÍKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 3 aktualizované vydání. Praha: Portál, 2008, 224 s. ISBN 978-80-7367-423-6. Str. 75

odpočinku, činností organizovaných a spontánních). Zvláště velký zdravotní význam má podněcování zájmu a poskytování příležitostí k vydatnému pohybu na čerstvém vzduchu.

Sociální funkce

Výchovně-vzdělávací zařízení mají také možnost v době mimo vyučování vyrovnávat rozdíly mezi nestejnými materiálními i psychologickými podmínkami v rodinách. Tím pomáhají zejména dětem z méně podnětného nebo konfliktního rodinného prostředí. Celou svou prací se dále podílejí na utváření bohatých a žádoucích sociálních vztahů.³⁰

3.3 Instituce zajišťující volný čas mládeže

Výchova mimo vyučování si klade za cíl pedagogicky ovlivňovat volný čas dětí a mládeže. Podmínky pro realizaci těchto cílů vytvářejí různé instituce, zaměřené právě na výchovu ve volném čase. V této kapitole rámcově zmíním instituce zajišťující výchovu ve volném čase dětí a mládeže.

Výchova mimo vyučování jako specifická oblast výchovného působení plní funkci výchovně-vzdělávací, preventivní, zdravotní a sociální. Jednotlivé typy výchovných zařízení, instituce a organizace plní tyto funkce v různé míře podle svého charakteru.³¹

Školní družiny a školní kluby

Školní družiny se zaměřují na práci s dětmi prvního stupně základní školy. Kromě výchovné a zdravotní funkce mají velký význam společenského poslání, protože tato zařízení zajišťují sociální bezpečnost dětí v době, kdy jsou rodiče v zaměstnání.

Předchůdcem školních družin byly v 19. století založené takzvané „útulky“. Jejich vznik souvisel s rozvojem průmyslové výroby a zavedením povinné školní docházky. Děti, o které se nemohli rodiče po vyučování starat, se setkávaly v útulcích, kde věnovaly část volného času hrám a zájmovým činnostem. V roce 1931 byly útulky přejmenovány na

³⁰ PÁVKOVÁ, J., B. HÁJEK, B. HOFBAUER, V. HRDLIČKOVÁ a A. PAVLÍKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 3 aktualizované vydání. Praha: Portál, 2008, 224 s. ISBN 978-80-7367-423-6. Str. 39-40.

³¹ PÁVKOVÁ, J., B. HÁJEK, B. HOFBAUER, V. HRDLIČKOVÁ a A. PAVLÍKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 3 aktualizované vydání. Praha: Portál, 2008, 224 s. ISBN 978-80-7367-423-6. Str. 39.

družiny pro školní mládež, které ale nebyly součástí školské soustavy. To se změnilo zákonem o soustavě výchovy a vzdělávání z roku 1960. Zákonem bylo stanoveno, že pro žáky prvních až pátých tříd budou určeny školní družiny. V současné době patří mezi nejvýznamnější zařízení, která realizují výchovné cíle v mimoškolní výchově.

Školní kluby jsou určeny pro děti šestých až devátých tříd, žáky druhého stupně základní školy. Jejich mimoškolní zájmová činnost respektuje potřeby a zájmy dětí středního školního věku. Děti v tomto věku jsou již samostatnější a mají vyhraněnější zájmy než žáci prvního stupně základní školy. Hlavní náplní jejich volnočasových aktivit je setkávání žáků v různých zájmových kroužcích, souborech nebo při tělovýchovných akcích. V prostorách školních klubů jsou počítačové učebny, herny pro spontánní provozování zájmové činnosti žáků. Venkovní a vnitřní prostory jsou uzpůsobeny pro formální a neformální setkávání těchto vrstevníků.

Střediska volného času

Střediska volného času jsou rovněž školskými zařízeními, jejichž posláním je motivovat, podporovat a vést nejen děti, žáky, studenty, mládež a také i dospělé k rozvoji osobnosti, k získávání a podpoře rozvoje klíčových a odborných kompetencí, zejména smysluplnému využívání volného času a to širokou nabídkou činností v bezpečném prostředí, s profesionálním týmem pedagogů. Činnost středisek volného času se uskutečňuje ve více oblastech zájmového vzdělávání nebo se zaměřuje na konkrétní oblast zájmového vzdělávání.

Střediska volného času poskytují metodickou, odbornou, popřípadě materiální pomoc účastníkům zájmového vzdělávání, případně školám a školským zařízením. Střediska zpravidla vykonávají činnost po celý školní rok, a to i ve dnech, kdy neprobíhá školní vyučování.

Ve školním roce 2011/2012 dosáhla střediska volného času počtu 302. Jejich činnost v daném roce zabezpečovalo 14,0 tis. pedagogických pracovníků, z nichž více než 86 % bylo externích. Zájmové útvary měly v roce 2011/12 celkem 254,8 tis. účastníků (tj. o 793 více než v předešlém roce).³²

³²Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. Praha: MŠMT ©2013 – 2014 [cit. 8. ledna 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz>>.

Domovy mládeže

Domovy mládeže zajišťují ubytování a stravování žákům středních škol, kteří studují mimo místo svého trvalého bydliště. Cílem domovů mládeže je nabízet žákům zájmovou činnost, která pro ně bude přitažlivá a která zaujme co největší počet žáků. Tento cíl je součástí výchovně-vzdělávacího a preventivního programu, který nabízejí domovy mládeže.

Žáci ubytovaní na domově mládeže jsou vedeni vychovateli a jinými pedagogickými pracovníky k určitému režimu, který vyplývá z řádu domova mládeže. Vychovatelé vedou žáky k důsledné přípravě na vyučování, dodržování denního režimu a sebeobslužné činnosti. V pedagogickém plánu, ve kterém je rozpis týdenní činnosti žáka v domově mládeže, je vyhrazena doba na studium žáka a přípravu do školy. První ročníky však mají dobu studia pevně stanovenou. Vychovatel zajišťuje její dodržování na základě informací o studijních výsledcích žáka nebo na základě domluvy s rodiči žáka. U vyšších ročníků vychovatel přihlíží k přístupu žáka ke studiu a k jeho výsledkům ve škole. Významným úkolem pedagogických pracovníků je také naučit žáky smysluplně využívat volný čas. Vzhledem k tomu, že v domovech mládeže je možnost výběru z oblasti zájmové činnosti, je hned po nástupu do tohoto zařízení zájem žáků podchycen. Po osobních pohovorech a prostudování přihlášek k ubytování je patrné, co žáky zajímá a na co se během jejich pobytu v domově mládeže zaměřit. Samozřejmě záleží na přístupu vychovatele k jednotlivci a individualitě žáka. Z toho vyplývá, že ubytovaní žáci jsou tzv. pod kontrolou, pedagogický pracovník má přehled o tom, jak vyplňují volný čas. V domovech mládeže je vytvořeno dobré zázemí pro provozování zájmové činnosti. Ve většině těchto zařízení jsou knihovny, počítačové učebny, klubovny, tělocvičny, posilovny, případně také tenisové kurty.

Dětské domovy

Dětské domovy mají specifické postavení, jsou to zařízení ústavní výchovy, jejichž úkolem je mimo jiné dbát o hodnotné využívání volného času dětí a mládeže a o rozvíjení jejich zájmů. Do dětských domovů jsou umístěny děti 3 do 18 let, případně do ukončení profesní přípravy. Jsou zde umístěny děti, o které se rodina z nějakého důvodu nechce, nemůže nebo neumí postarat. Pedagogové, kteří zde pracují, se snaží, aby děti prožívaly

volný čas obdobným způsobem jako děti žijící v rodinách. Podporují jejich zapojení do zájmových činností v různých typech výchovných zařízení, organizací a institucí.³³

Na volnočasových aktivitách dětí a mládeže se podílí ještě řada dalších institucí. Jedná se o *tělovýchovné a sportovní organizace, občanská sdružení, sdružení dětí a mládeže, kulturní a osvětová zařízení a také církevní a náboženská společenství* (například salesiánská střediska mládeže).

³³ PÁVKOVÁ, J., B. HÁJEK, B. HOFBAUER, V. HRDLIČKOVÁ a A. PAVLÍKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 3 aktualizované vydání. Praha: Portál, 2008, 224 s. ISBN 978-80-7367-423-6. Str. 44.

4 MLÁDEŽ A SPORT

Sport má v životě mladého člověka nesporný pozitivní význam pro jeho zdravý osobní vývoj, je důležitou součástí dobrého fyzického i psychického zdraví. Dnešní mládež celkově málo sportuje, řada dětí na středních školách upřednostňuje sedavý způsob života (několik hodin denně u počítače, televize atd.) Pokud rodiče dovolí dětem tento způsob trávení volného času, může se stát, že tyto děti budou pravděpodobně ve svém životě méně úspěšné než děti aktivně sportující. Dvě hodiny povinné tělesné výchovy týdně na středních školách se jeví, jako nedostatečné. Některé výzkumy totiž hovoří o optimálním stráveném čase sportovní aktivitou v rozsahu 8 až 10 hodin týdně.

Zájmové činnosti tělovýchovného, sportovního a turistického zaměření přispívají k fyzické zdatnosti a psychické odolnosti. Pravidelné provádění některé z těchto činností pomáhá řešit problém klesající tělesné zdatnosti dětí. Přiměřená pohybová aktivita je podmínkou zdravého vývoje. Možnost poznávat různé druhy sportu podněcuje děti k jejich aktivnímu provozování a ve značné míře tak přispívá i k tomu, aby se pro ně pohyb stal i v dospělosti nezbytnou potřebou.

Oblast tělovýchovy je pro děti přitažlivá a ze zdravotního hlediska potřebná. Pro všeobecný rozvoj pohybových schopností je nutná všestrannost. Činnost by proto měla být zaměřena na vybrané prvky atletiky, gymnastiky, sportovních her, turistiky a podle místních podmínek na plavání, bruslení, lyžování nebo jiné sporty. Populární a výchovně významné jsou netradiční druhy sportů, např. frisbee, aikedo, lakros, taekwondo, florbal, squash. Důležitost se příkládá zejména činnostem, které je možno konat v přírodě. Těmto požadavkům velmi dobře vyhovuje turistika, která poskytuje i mnoho možností k plnění specifických úkolů všech výchovných složek. Některé činnosti se mohou úspěšně vykonávat pouze ve spolupráci se zájmovými a sportovními organizacemi, občanskými sdruženími apod.

Okruhy tělovýchovných, sportovních a turistických zájmových činností:

- kondiční cvičení s náčiním i bez náčiní
- průpravná a zdravotní cvičení
- rytmická gymnastika a tanec
- akrobacie

- atletika
- sportovní hry
- drobné pohybové hry
- sezonní sporty a zábavy (plavání, bruslení, lyžování, sáňkování, hry ve vodě, na sněhu apod.)
- turistika pěší, vodní, cykloturistika
- seznamování s životem a úspěchy známých sportovců
- návštěvy a sledování sportovních soutěží
- branné sporty³⁴

I. Slepíčková ve své publikaci uvádí podmínky, které účast ve sportu ovlivňují podle modelu, který vypracoval Roggers v roce 1977 pro potřeby rady Evropy.

1. K vnějším podmínkám řadí: a) znalost sportu, b) postoj ke sportu, c) motivaci, d) kontakt se sporty, e) příležitost, f) sociální image sportu, g) přístup ke sportovním zařízením, h) volný čas a ch) náklady na sport. Jedná se v podstatě o vlivy v celospolečenském kontextu, které působí na znalosti, chování a jednání lidí. Pokud nastane vhodná kombinace vnějších faktorů, jedinec se zapojí do sportu nebo ve sportování dále pokračuje. V opačném případě se zařadí mezi nesportující populaci.

2. Vnitřní podmínky, mezi něž Roggers řadí věk, pohlaví, rodinu, zájem, volný čas a finanční situaci, určují, jakým konkrétním způsobem se jedinec sportu účastní. Jedná se v podstatě o osobní, individuální podmínky jedince. Pak je jistě nutné k nim přiřadit i zdravotní stav.³⁵

Irena Slepíčková ve svém sociologickém šetření v roce 1988 zjišťovala podíl různých aktivit ve volném čase adolescentů.

³⁴ PÁVKOVÁ, J., B. HÁJEK, B. HOFBAUER, V. HRDLIČKOVÁ a A. PAVLÍKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 3 aktualizované vydání. Praha: Portál, 2008, 224 s. ISBN 978-80-7367-423-6 .Str.96 – 97.

³⁵ SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas: vybrané kapitoly*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2005, 115 s. ISBN 80-246-1039-6. Str. 71 – 72.

Tabulka 1 Podíl různých aktivit na volném čase adolescentů v roce 1998 (%)

škola	televize	poslech hudby	počítač	četba	kamarádi	umělecké aktivity	kino, divadlo	sport	příroda
základní	36,1	39,5	21,0	36,1	54,6	13,2	7,8	48,8	19,5
střední	32,4	49,6	21,8	31,1	59,5	9,3	8,8	52,2	9,3

Zdroj: SLEPIČKOVÁ, I.: *Sport a volný čas adolescentů*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2001. 127 stran. ISBN 80-86317-13-7, str. 71.

Z výzkumu autorky vyplývá, že největší procento žáků základních škol preferuje ve svém volném čase sociální vazby s kamarády, následují sportovní aktivity, poslech hudby, televize, četba a až na dalším místě je počítač, příroda a kulturní aktivity. Domnívám se, že výzkum prováděný u současné generace mladých lidí prokáže, že čas strávený u počítače bude v jejich preferencích na předním místě a sociální vazby s kamarády částečně nahradí komunikace na sociálních sítích.

Autorka dále uvádí, že účast adolescentů ve sportu více méně nevykazuje za poslední dekádu podstatné změny, avšak viditelně se změnila přitažlivost jednotlivých sportovních odvětví. Tabulky výzkumu této autorky, který proběhl v letech 1994 až 1998, naznačují změny, k nimž došlo u adolescentů v preferencích oblíbených sportů.³⁶

Tabulka 2 Tři nejoblíbenější sporty chlapců (%)

ZŠ 1994		ZŠ 1998		SŠ 1994		SŠ 1998	
fotbal	46	fotbal	41	fotbal	34	fotbal	38
basketbal	41	kolo	25	basketbal	17	kolo	24
hokej	29	tenis	13	hokej	17	posilování	11
bojová umění	20	hokej	11	volejbal	17	basketbal	10
tenis	18	běh	9	kolo	15	volejbal	9
kolo	11	basketbal	8	lyžování	14	hokej	8
stolní tenis	10	atletika	8	tenis	14	plavání	8
posilování	6			posilování	14	tenis	7
atletika	6			plavání	12	atletika	6
běh	6			Bojová umění	12	běh	6

Zdroj: SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas adolescentů*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2001, 127 s. ISBN 80-863-1713-7. str. 70 Tabulka 6

³⁶SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas adolescentů*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2001, 127 s. ISBN 80-863-1713-7. Str. 70-71.

Tabulka 3 Tři nejoblíbenější sporty dívek (%)

ZŠ 1994		ZŠ 1998		SŠ 1994		SŠ 1998	
plavání	34	kolo	38	plavání	20	kolo	42
aerobik	22	plavání	22	volejbal	17	aerobik	22
volejbal	21	aerobik	16	lyžování	12	volejbal	17
basketbal	19	běh	16	aerobik	11	plavání	17
gymnastika	18	volejbal	14	kolo	10	tanec	10
bruslení	16	jezdectví	8	běh	9	běh	9
tanec	16	lyžování	8	posilování, kult.	9	posilování, kult.	8
tenis	15			basketbal	9	tenis	6
lyžování	11			atletika	7		
běh	11			tanec	7		

Zdroj: : SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas adolescentů*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2001, 127 s. ISBN 80-863-1713-7. str. 71 Tabulka 7.

Z vlastní zkušenosti při práci s mládeží v jejich volném čase v domově mládeže vím, jak je důležité mladé lidi správně motivovat k tomu, aby šli sportovat, zúčastnili se například některého organizovaného sportovního kroužku vedeného vychovatelem, nejen relaxovali po školním vyučování, ale získali také nové dovednosti a kompetence. Výzkum autorky Ireny Slepíčkové proběhl, jak již bylo uvedeno v letech 1994 až 1998. V současné době dle svých zkušeností mají chlapci největší zájem o florbal a posilování. Tyto sportovní kroužky jsou v domově mládeže, kde pracuji, nejvíce navštěvované, i když si studenti mohou vybrat z většiny sportů uvedených v tabulce Ireny Slepíčkové.

Základ vztahu jedince ke sportu je položen v rodině. Je známým faktem, že rodiče s pozitivním vztahem ke sportu a se sportovní minulostí či přítomností podporují v této činnosti také své děti. Stejně tak jsou častěji do sportu zapojeny děti rodičů s vyšším vzděláním. V období školní docházky je tento vztah ovlivňován dalšími faktory. Velký vliv má škola a širší sociální prostředí (kamarádi, trenér). Také dobrý učitel tělesné výchovy nebo kamarád mohou jedince vhodně motivovat a přivést k pravidelnému sportování. Jde o vytvoření pozitivního vztahu a naučení základních sportovních dovedností.³⁷

³⁷ SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas adolescentů*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2001, 127 s. ISBN 80-863-1713-7. Str.73.

Ve vztahu k adolescentní populaci má však jistě nemalý význam medializace sportu. Její existence spojená s ekonomickými aspekty ovlivňuje nejen mladou populaci. Sportovní pořady v televizi patří k nejsledovanějším. Divácký zájem o sport se promítl do vzniku vysílacích kanálů specializovaných výhradně na tento společenský fenomén. Hvězdy profesionálního sportu přitahují pozornost mladých diváků. Ti si cení jejich vlastností a schopností, ztotožňují se s nimi, považují je za vzor. Nejvíce je přitahuje úspěšnost sportovců. Avšak často se snaží napodobit i negativní chování sportovců a tato tendence narůstá. (Slepičková, Slepička 1995)³⁸

4.1 Sport a kvalita života

Kvalita života má souvislost s lidskými potřebami, přáními a touhami a jejich naplňování a uspokojování.

Naplnění subjektivních potřeb je žádoucí a dostačující podmínkou toho, aby náš život měl z našeho osobního hlediska vysokou kvalitu. Každý tak za kvalitní život může považovat něco jiného.

Ze společenského hlediska je pochopitelně důležitá spokojenost jedince, příznivé vnímání kvality života jím samotným. Společnost potřebuje, aby jí byl jedinec užitečný a přispíval k celkové prosperitě, ale také by mu měla pomáhat vytvářením takových podmínek pro život, které mu umožní osobní pozitivní hodnocení. Je proto důležité nějakým způsobem kvalitu života ovlivňovat.³⁹

Faktory, které se promítají do vnímání úrovně kvality života a které je nutné při hodnocení brát do úvahy:

a) *Psychologičtí ukazatelé*

Existenční podmínky

Vztahy s ostatními lidmi

Společenské a občanské aktivity

Osobní rozvoj a naplnění života

³⁸ SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas adolescentů*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2001, 127 s. ISBN 80-863-1713-7. Str. 36.

³⁹ SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas: vybrané kapitoly*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2005, 115 s. ISBN 80-246-1039-6. Str. 38-39.

Rekreace – Každý potřebuje mít ve svém životě možnost být sám sebou, oprostit se od každodenních povinností, odpočinout si a pobavit se. Jeho rekreace může spočívat na činnostech, do kterých vstupuje jako přímý aktér, nebo na aktivitách, které probíhají nezávisle na něm a jichž je pouhým pozorovatelem, vnějším účastníkem. Svě důležité místo zde zaujímají také kontakty s lidmi, pro něž se při rekreaci vzhledem k její různorodosti nabízí dost prostoru.

b) Sociální ukazatelé

Zdravotní péče, zdravotnictví, sociální péče, vztahy ve společnosti, životní úroveň, vzdělání, bezpečnost, bydlení, prostředí, volný čas

c) Osobní spokojenost

Osobní spokojenost je výsledkem spolupůsobení individuálních charakteristik a objektivních podmínek.

Sport nabízí možnou cestu k dosahování osobní spokojenosti. Je nejen jednou z forem rekreace ať už v aktivní nebo i pasivní podobě. Sport souvisí jak s individuálními, tak objektivními charakteristikami a výrazně překračuje oblast rekreace. Přispívá ke zlepšení úrovně psychologických ukazatelů např. tím, že umožňuje navazovat nová přátelství, utužuje vztahy v rodině, dává prostor pro seberealizaci atd. Při sportu člověk získává nové zkušenosti, obohacuje svůj život o řadu zážitků a prožitků. To vše se děje ve společenském prostředí. Je důležité, aby společnost vytvořila podmínky pro existenci dostatku volného času a prezentovala pozitivní vzory k jeho naplňování. Podpora sportování široké veřejnosti je často považována za ukazatel kulturní úrovně a rozvoje společnosti.

Při posuzování kvality života se pracuje s velkým množstvím ukazatelů a na půdě nejrůznějších oborů. Přitom ukazatelé obdobného charakteru figurují jak mezi subjektivními, tak objektivními podmínkami. Pro zjednodušení pohledu na problematiku je vhodné shrnout uváděné faktory do skupin, které vypovídají o: 1. životní úrovni, 2. způsobu života, 3. prostředí a 4. zdraví. Sport v pojetí Evropské charty, která jej definuje jako pohybovou činnost, se dotýká především životního stylu neboli způsobu života a zdraví.⁴⁰

⁴⁰ SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas: vybrané kapitoly*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2005, 115 s. ISBN 80-246-1039-6. Str. 39 – 41.

5 VÝZKUMNÁ ČÁST

5.1 Cíle výzkumné části

Cílem mé bakalářské práce bude porovnat trávení volného času určitých skupin mládeže. Zaměřím se na žáky středních škol maturitních (MO) a učňovských oborů (UO) a na skupiny žáků ubytovaných v domově mládeže versus žáky dojíždějící do školy z rodiny. Chci ve svém výzkumném šetření zjistit, jaké faktory nejčastěji ovlivňují jejich volný čas

Předpoklad č. 1

Lze předpokládat, že většina respondentů uvede jako dominantní formu trávení volného času počítač, internetovou komunikaci a sledování TV.

Předpoklad č. 2

Lze předpokládat, že využití volného času žáků maturitních oborů bude ovlivněno potřebou či nutností intenzivnější přípravy do školy.

Předpoklad č. 3

Lze předpokládat, že většina žáků bude přiznávat větší podíl vychovatelům než rodičům při plánování osobního volného času.

Předpoklad č. 4

Lze předpokládat, že cílem využití volného času většiny žáků bude odpočinek a zábava.

Předpoklad č. 5

Lze předpokládat, že mezi žáky učňovských oborů a žáky, kteří studují maturitní obor na střední odborné škole, nebude ve volbě volnočasových aktivit statisticky významný rozdíl.

5.2 Metodologie výzkumu – kvantitativní

Pro svoje výzkumné šetření jsem zvolila kvantitativní metodu, která umožňuje hromadné získání informací od většího počtu jedinců formou dotazníku. Jde o způsob kladení otázek a odpovědí písemnou formou. Respondent vyplní dotazník na základě psaných otázek neboli položek. V dotazníku budou 2 typy otázek:

- *otázky uzavřené*, respondent bude vybírat již z uvedených odpovědí
- *specifické typy otázek*, respondent bude přesouvat odpovědi dle osobních preferencí

Pro svůj výzkum jsem zvolila elektronickou formu dotazníku.

Místo šetření

Vyšší odborná škola a Střední odborná škola zemědělská v Táboře, Vyšší odborná škola, Střední škola, Centrum odborné přípravy v Sezimově Ústí a Vyšší odborná škola a Střední zemědělská škola v Benešově.

Na Centru odborné přípravy v Sezimově Ústí jsem spolupracovala se svými kolegy z domova mládeže. Opět za pomoci přístupového kódu, který předali monitorovaným žákům, byly elektronické dotazníky vyplňovány.

Na ostatních uvedených odborných školách v Táboře byl za pomoci známých vychovatelů výzkum proveden stejným způsobem jako v předešlém případě. Anonymita respondentů byla ve všech případech plně zajištěna.

Konstrukce dotazníku

Vytvořila jsem dva stejné dotazníky, jeden pro žáky maturitních oborů a další pro žáky učebních oborů, a požádala učitele odborných předmětů a vychovatele na středních odborných školách v Táboře, Benešově a Sezimově Ústí, aby žáci podle studijních oborů vždy vyplnili správný dotazník. Pro zjištění, zda ovlivňují volný čas žáků rodiče nebo vychovatelé, podle toho zda bydlí v domově mládeže nebo u rodičů, jsem zvolila navigační otázky, které respondenta navádějí, na kterou z otázek má odpovědět. Např.: *Bydlíte-li u rodičů, plánujete svůj volný čas...*, nebo *Bydlíte-li na domově mládeže, plánujete váš volný čas vychovatelé?*

Dotazník má celkem 14 otázek. Respondenti měli u některých otázek označit pouze jednu odpověď. Tam, kde to povaha otázky dovolila, mohli žáci vybrat i z více možností, nebo uvést či seřadit možnosti podle důležitosti.

5.3 Prezentace dílčích výsledků výzkumu

Tabulky jednotlivých kategorií

První část dotazníku sledovala shromáždění základních charakteristik souboru respondentů

Otázka č. 1: Vyberte prosím své pohlaví.

Otázka č. 2: Vyznačte svou věkovou kategorii.

Vzhledem k tomu, že se jedná o výzkum mezi žáky středních škol, byli rozděleni do tří kategorií: méně než 16 let, 16 – 18 let, více než 18 let.

Otázka č. 3: Jaký typ školy navštěvujete? Zde jsem žáky rozdělila do dvou kategorií: střední škola a učňovský obor.

Otázka č. 4 : Bydlíte: u rodičů, v domově mládeže, jinde?

Tabulka 4 *Rozdělení respondentů dle typu škol (ni = 214, fi = 100%)*

	Učňovský obor	Maturitní obor
Muž	42	56
Žena	24	102
Celkem	66	158
Celkem	214	

(údaje jsou uvedeny v kumulativních četnostech)

Zdroj: tabulka vlastní, data dotazníky

Tabulka č. 4 zobrazuje pohlaví a počet respondentů dvou skupin žáků. Jedná se o žáky studujících učňovský obor nebo maturitní obor na střední škole. Celkem se zúčastnilo 214 žáků, z toho bylo 66 žáků učňovských oborů a 158 žáků maturitních oborů.

Tabulka 5 Rozdělení respondentů dle věkových kategorií

	Učňovský obor	Maturitní obor
Do 16 let	7	7
16 až 18 let	38	93
Nad 18 let	21	58

Zdroj: tabulka vlastní, data dotazníky

Z tabulky č. 5 vyplývá, že nejpočetnější věkovou kategorií zastoupenou v obou skupinách respondentů jsou žáci ve věku 16 – 18 let. Naopak nejmenší zastoupení je shodně nejmladší kategorie, tj. respondenti mladší 16 let.

Tabulka 6 Rozdělení respondentů dle pobytu

	Učňovský obor	Maturitní obor	Celkem
U rodičů	36	99	135
V domově mládeže	27	50	77
Jinde	3	9	12

Zdroj: tabulka vlastní, data dotazníky

Z výše uvedené tabulky lze zjistit, kde žáci v době školního vyučování bydlí, zda na domově mládeže, u rodičů nebo jinde. Nejvíce dětí a žáků bydlí u rodičů (celkem 135 respondentů), druhé místo patří domovům mládeže.

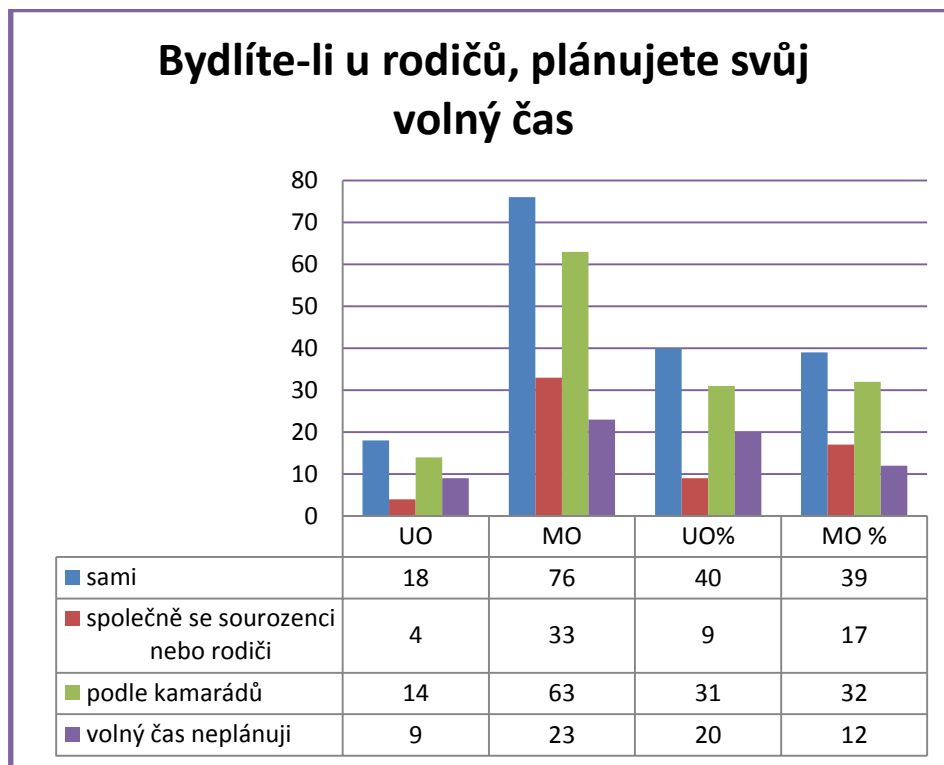
Otázka č. 5 : *Bydlíte-li u rodičů, plánujete svůj volný čas (lze vybrat i více možností).*

Otázka č. 6: *Bydlíte-li v domově mládeže, plánujete svůj volný čas (lze vybrat i více možností).*

Na otázku č. 5 odpovídali respondenti, kteří bydlí v době školního vyučování u rodičů, podle toho, s kým plánují volný čas. Měli na výběr ze čtyř možností: *sami, společně se sourozenci nebo rodiči, podle kamarádů, volný čas neplánuji* (viz graf č. 1). Zde mohli respondenti označit více možností. Na otázku č. 6 odpovídali respondenti, kteří bydlí v domově mládeže. Zde jsem odpověď *společně se sourozenci nebo rodiči* nahradila

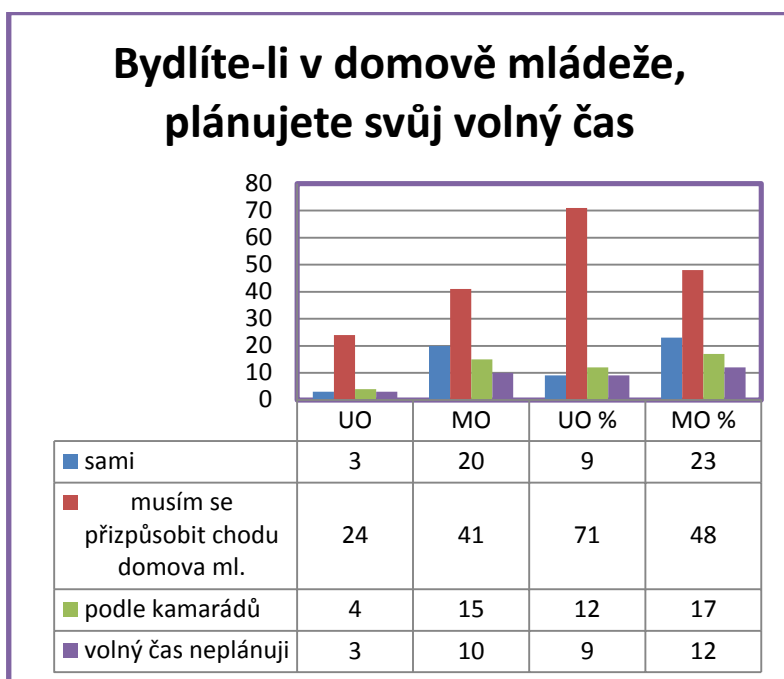
odpovědí *musím se přizpůsobit chodu domova mládeže* (viz graf č. 2). Cílem bylo zjistit, zda jsou žáci při plánování volného času někým ovlivňováni.

Graf 1 *Názory respondentů na způsob plánování volného času (žáci bydlící u rodičů)*

Zdroj: graf vlastní, data dotazníky

Graf 2 *Názory respondentů na způsob plánování volného času (žáci bydlící v domově mládeže)*

Zdroj: graf vlastní, data dotazníky

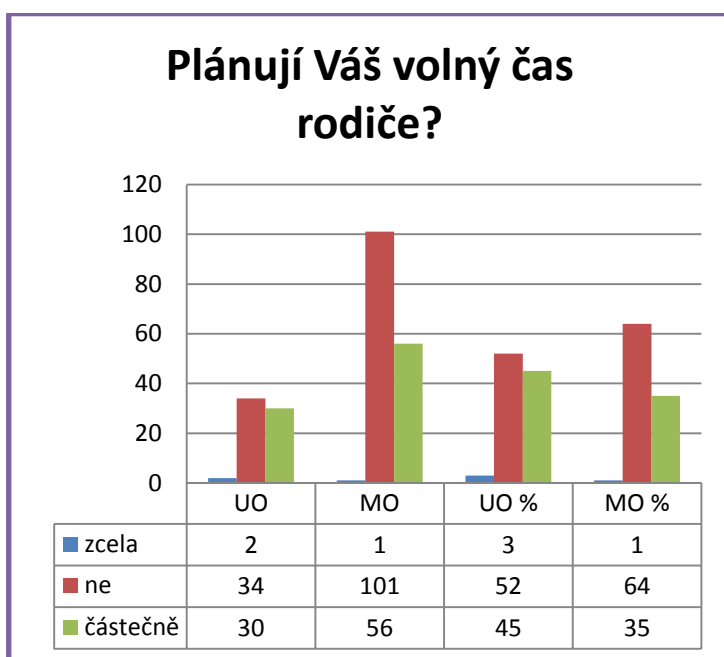
V grafu č. 1 je znázorněno, že většina respondentů, kteří bydlí doma, plánuje volný čas sama bez účasti rodičů. Tuto odpověď označilo 39% žáků MO a 40% žáků UO. Plánování volného času podle kamarádů přiznalo 32% žáků MO a 31% žáků UO. V grafu č. 2 vidíme, že největší počet respondentů, kteří bydlí v domově mládeže, se při plánování volného času musí přizpůsobit chodu domova mládeže. Tuto odpověď označilo 48% žáků MO a 71% žáků UO. Je pochopitelné, že dospívající mládež tráví volný čas raději se svými kamarády než s rodiči, protože vrstevnická skupina je v tomto věku pro děti důležitá. Pokud bydlí v domově mládeže, je zřejmé, že se žáci při plánování volného času musí podřídit zde stanovenému dennímu režimu. Do týdenního plánu je volný čas začleněn ve formě nabídky různých zájmových kroužků, kterých se žáci na základě dobrovolnosti ve volném čase mohou zúčastnit.

Otázka č. 7: Plánují Váš volný čas rodiče?

Otázka č. 8: Bydlíte-li v domově mládeže, plánují Váš volný čas vychovatelé?

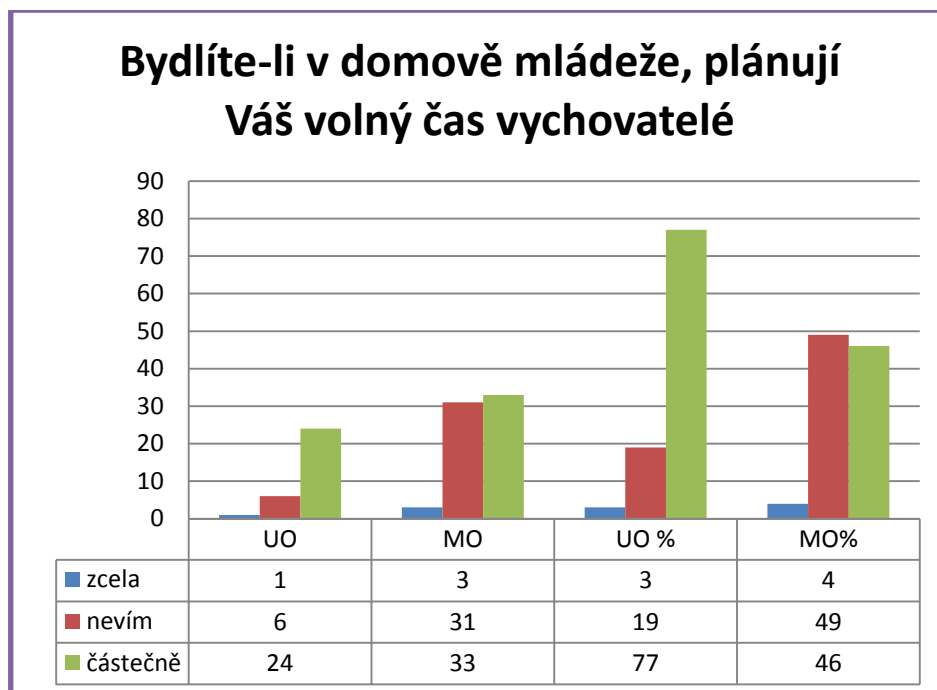
Jak jsem již uvedla, volný čas žáků v domově mládeže je součástí daného režimu DM a úkolem vychovatelů je také naučit žáky smysluplně využívat a nakládat s volným časem. Vychovatel by měl vědět, co žáky zajímá a na kterou zájmovou oblast se má během jejich pobytu v domově mládeže zaměřit. Rodiče by měli vědět, jakým způsobem jejich dítě tráví volný čas a s kým. Zde jsem chtěla zjistit, jak žáci plánují volný čas doma a v domově mládeže, kde je jejich volný čas částečně organizován.

Graf 3 *Názory respondentů na podíl rodičů při plánování volného času (povinná otázka pro všechny respondenty)*

Zdroj: graf vlastní, data dotazníky

Graf 4 *Názory respondentů na podíl vychovatelů při plánování volného času (žáci bydlící v domově mládeže)*

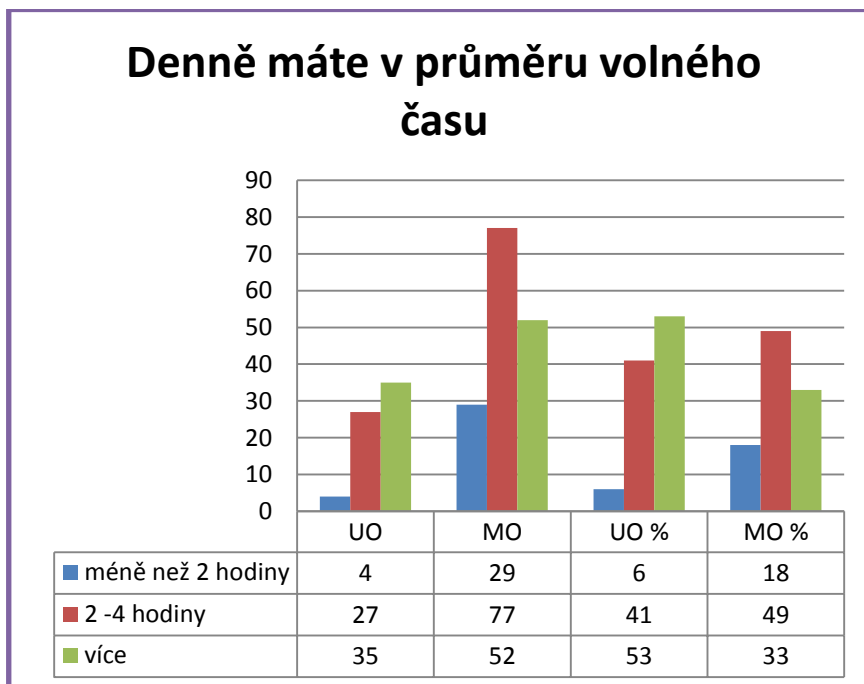

Zdroj: graf vlastní, data dotazníky

Pokud porovnáme graf č. 3 a č. 4 zjistíme, že většina respondentů odpověděla, že jim rodiče volný čas neplánují (64 % MO, 52 % UO). Vychovatelé plánují volný čas částečně 77 % žákům UO a částečně 46 % žákům MO. Život v domově mládeže je pestřejší v tom, že nabízí žákům možnost sportovního, hudebního i jiného zájmového vyžití, ale kroužky nejsou povinné. Vychovatel dává žákům možnost volby, jak prožít volný čas. Můžeme se domnívat, že respondenti, kteří se pravidelně zúčastňují některého ze zájmových kroužků odpověděli, že jim vychovatelé částečně plánují volný čas. Důvodem procentuálního rozdílu mezi žáky učebních oborů a středoškoláky může být to, že žáci maturitních oborů pravděpodobně věnují více volného času přípravě do školy, nebo mají některé jiné volnočasové aktivity mimo domov mládeže.

Otázka č. 9: Denně máte v průměru volného času

Graf 5 Odpovědi respondentů na množství jejich volného času

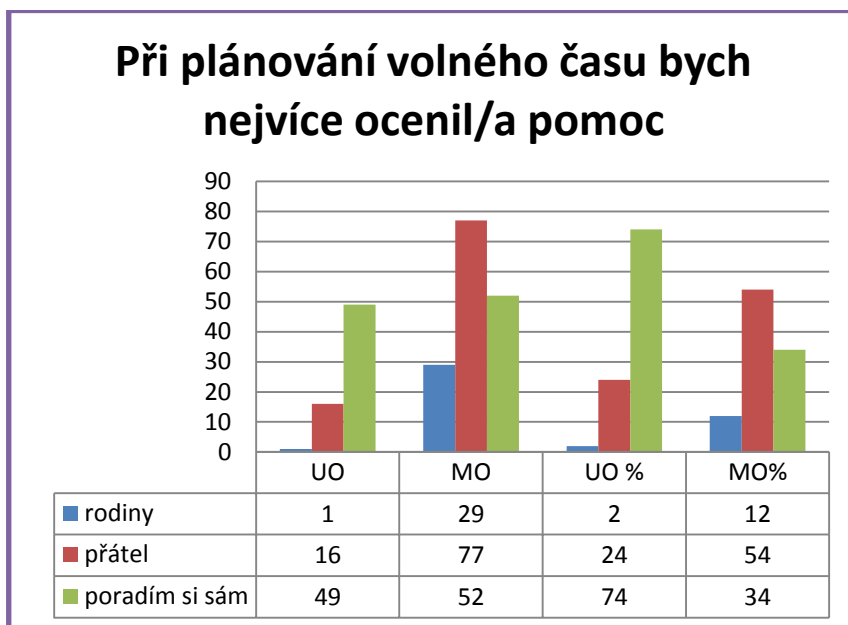

Zdroj: graf vlastní, data dotazníky

V grafu č. 5 je zobrazeno, že 41 % žáků UO se domnívá, že má denně 2-4 hodiny volného času, a 53 % respondentů této skupiny má více volného času než 4 hodiny. 49 % žáků MO odpovědělo, že má denně volného času 2-4 hodiny, a 33 % žáků vyznačilo odpověď *více*. Žáci učebních oborů udávají o něco větší podíl volného času denně. Můžeme se jen domnívat, že žáci maturitních oborů věnují třeba více času přípravě do školy, proto mají někteří méně volného času než žáci učebních oborů. Respondenti zde měli označit pouze množství času, které denně mají, proto neznáme důvod, proč mají někteří méně než 2 hodiny volného času denně. Důvodem může být, že někteří respondenti chodí po školním vyučování na brigádu pro zlepšení svojí finanční situace.

Otázka č. 10: Při plánování svého volného času bych nejvíce ocenil/a pomoc

Graf 6 Odpovědi respondentů na otázku pomoci při plánování volného času

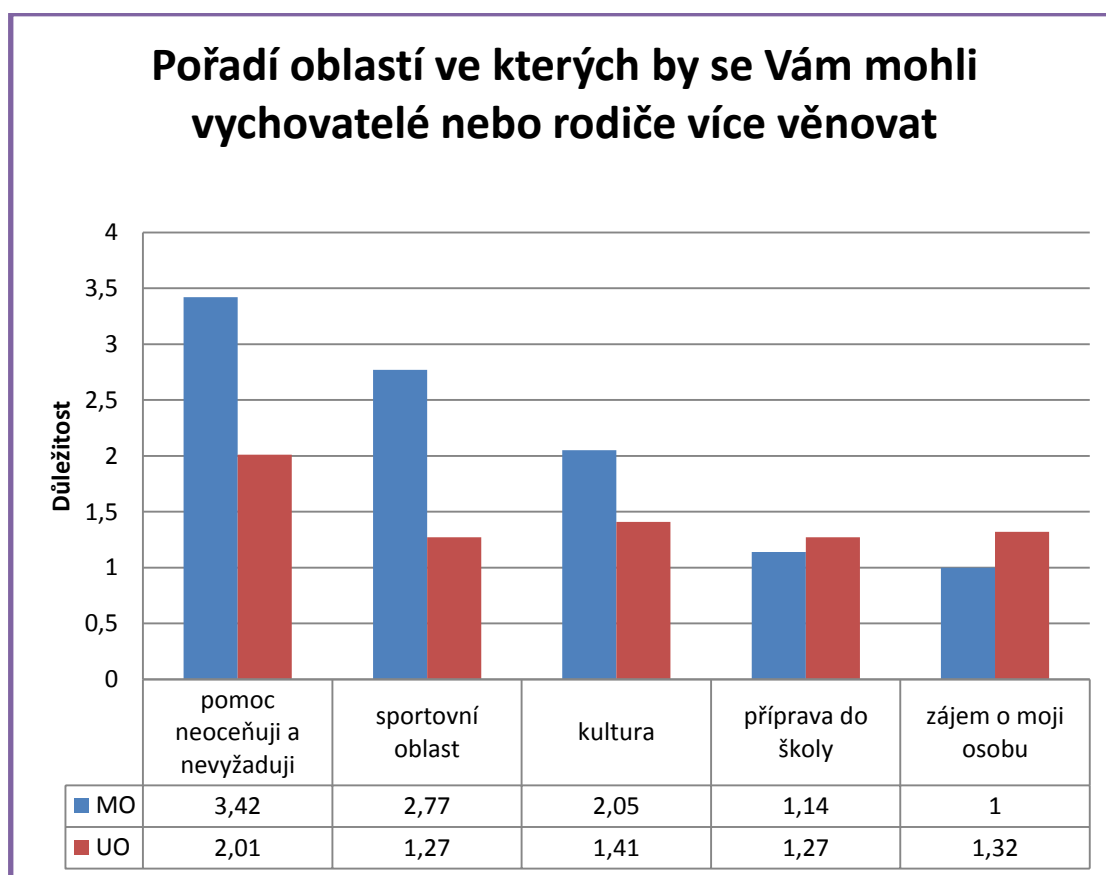
Zdroj: graf vlastní, data dotazníky

Z grafu č. 6 je patrné, že většina respondentů si plánuje volný čas sama (MO 54 %, UO 74 %). Někteří žáci plánují volný čas s přáteli (MO 34 %, OU 24 %) a jen menší procento respondentů by ocenilo pomoc někoho z rodiny (MO 12 %, OU 2 %).

U otázek č. 11 až 14 respondenti jednotlivé možnosti seřazovali dle osobních preferencí. Výsledkem je uspořádání jejich priorit dle důležitosti do přehledného grafu. Uvedená stupnice vyjadřuje stupeň důležitosti zjištěných odpovědí.

Otázka č. 11: Uveďte pořadí oblastí, ve kterých by se Vám mohli vychovatelé nebo rodiče více věnovat.

Graf 7 Osobní preference oblastí, ve kterých by respondenti ocenili pomoc

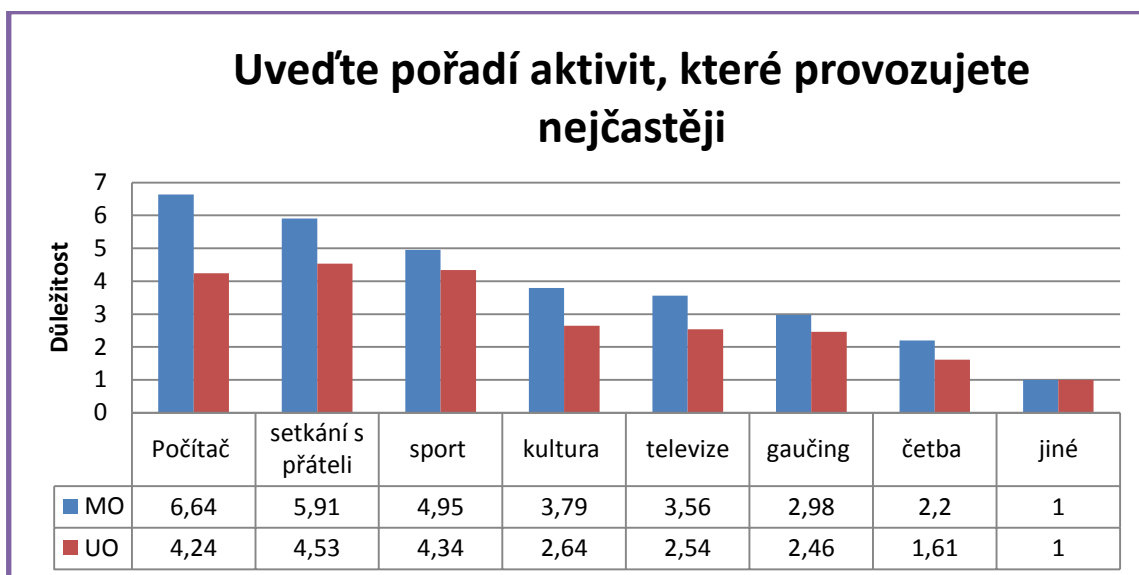

Zdroj: graf vlastní, data dotazníky

V grafu č. 7 je znázorněno, že preference oblastí se u žáků MO či žáků UO výrazněji neliší. Většina respondentů obou skupin shodně udává, že pomoc v době jejich volného času neoceňuje ani nevyžaduje. Dále je pro žáky MO důležitější pomoc v oblasti sportu, zatímco u žáků UO v oblasti kultury.

Otázka č. 12: Uved'te pořadí aktivit, které provozujete nejčastěji

Graf 8 Nejčastěji provozované aktivity

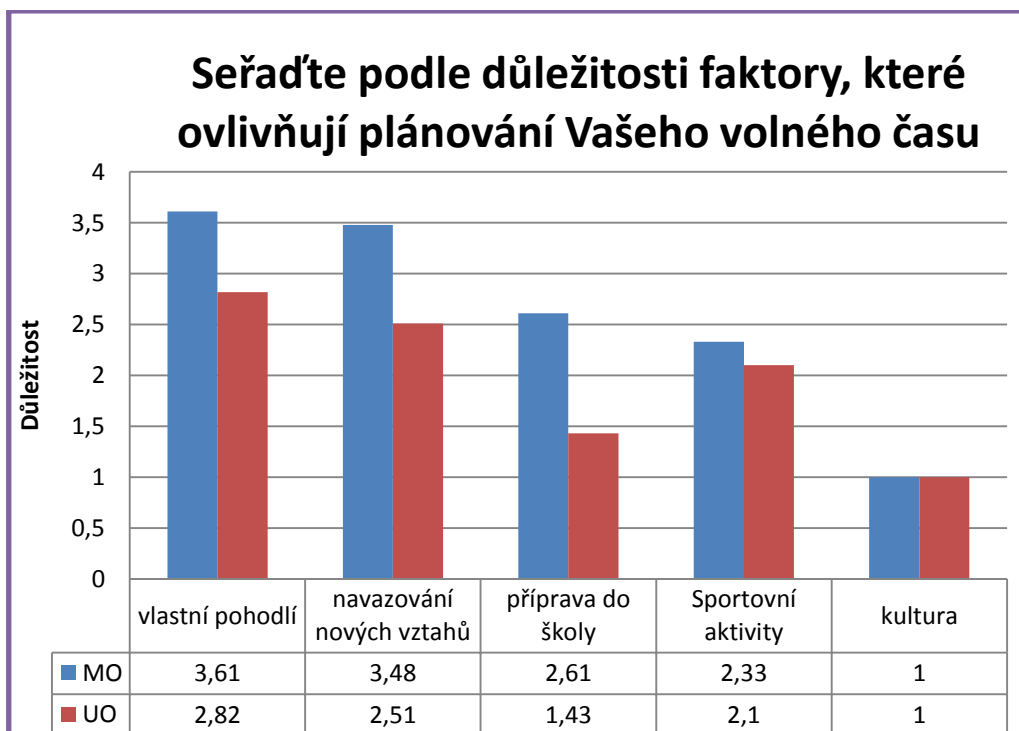

Zdroj: graf vlastní, data dotazníky

V grafu č. 8 můžeme vidět preference aktivit ve volném čase obou skupin žáků. Nejvíce volného času žáci MO stráví u počítače, důležité je pro ně také setkání s přáteli, které zařadili v žebříčku důležitosti na druhé místo. Pro žáky UO je setkání s přáteli ve volném čase v žebříčku na prvním místě, čas strávený na počítači zařadili na druhé místo. Obě skupiny žáků uvedli sport jako třetí nejčastěji provozovanou aktivitu. Jiné aktivity nejsou pro žáky důležité a čtení zařadili shodně jako druhou nejméně důležitou aktivitu.

Otázka č. 13: Seřadte podle důležitosti faktory, které ovlivňují plánování Vašeho volného času.

Graf 9 Faktory ovlivňující plánování volného času respondentů

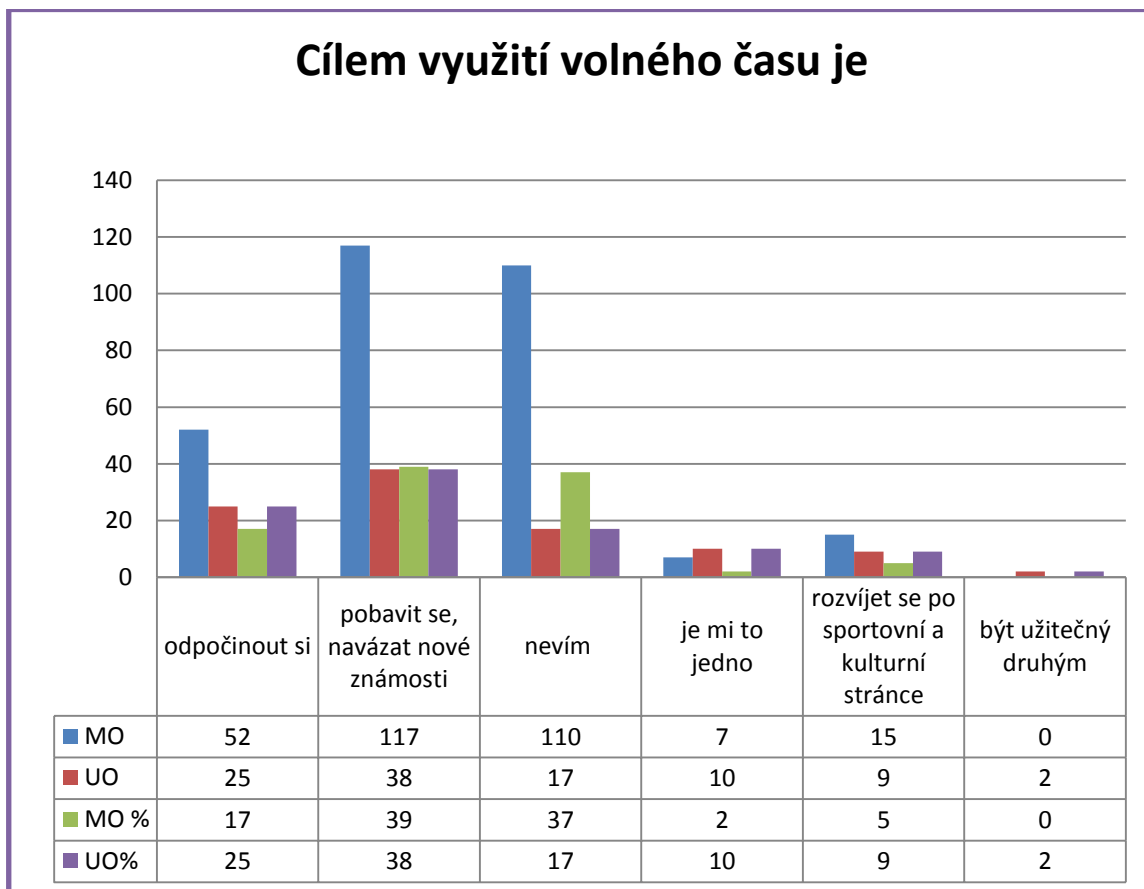

Zdroj: graf vlastní, data dotazníky

V grafu č. 9 jsou znázorněny preference žáků při plánování volného času. U žáků MO je to vlastní pohodlí, dále navazování nových vztahů a následuje příprava do školy. Sportovní aktivity zařadili na čtvrté místo a kulturní aktivity jsou pro žáky MO nejméně důležité. Pro žáky UO je vlastní pohodlí také nejdůležitějším faktorem, který ovlivňuje plánování jejich volného času, následuje navazování nových vztahů a sportovní aktivity. To vše považují za důležitější než přípravu do školy. Stejně jako žáci MO považují za nejméně důležitý faktor kulturní aktivity. Z odpovědí je patrné, že obě skupiny ovlivňuje při plánování volného času vlastní pohodlí, ale je pro ně také důležitý kontakt s vrstevníky a zájem najít si nové přátele. Pro žáky MO je důležitější příprava do školy než pro žáky UO.

Otázka č. 14: Cílem využití mého volného času je (lze vybrat i více možností)

Graf 10 *Názor respondentů na cíl využití volného času*

Zdroj: graf vlastní, data dotazníky

Graf č. 10 znázorňuje, co je cílem využití volného času žáků. Zde mohli žáci vybrat více možností. Nejžádanějším cílem využití volného času obou skupin je pobavit se a navázat nové známosti (UO 38 %, MO 39 %). Stojí za povšimnutí procentuální rozdíl skupin žáků, kteří nevědí, jaký je cíl jejich volného času (MO 37 %, UO 17 %). Pouze 2 žáci učebních oborů chtějí být ve volném čase užiteční druhým.

5.4 Závěry praktické části

Cílem praktické části této bakalářské práce bylo zjistit, jak aktivně či pasivně tráví volný čas středoškolská mládež a s jakými aspekty progresivní trávení volného času souvisí.

Porovnávala jsem způsob trávení volného času žáků studující maturitní obory, se žáky učebních oborů a žáků, kteří bydlí doma s rodiči a těmi, kteří jsou v domově mládeže. Chtěla jsem zjistit míru vlivu rodičů a vychovatelů na plánování a využití volného času mládeže, faktory, které jejich volný čas ovlivňují, a co je při jeho plánování důležité. Žáci elektronickou cestou vyplnili dotazník, jejich odpovědi jsem zaznamenala graficky a vyhodnotila.

Předpoklad č. 1

Lze předpokládat, že většina respondentů uvede jako dominantní formu trávení volného času počítač a sledování TV.

Pro vyvrácení nebo potvrzení tohoto předpokladu byla klíčová otázka č. 12. Respondenti zde podle osobních preferencí měli seřadit aktivity, které provozují ve volném čase nejčastěji. Jako nejčastější aktivitu žáci maturitních oborů uvedli práci na počítači, žáci učňovských oborů ji uvedli jako druhou nejčastější, důležitější je pro ně setkání s přáteli. Sledování televize ve volném čase nepreferuje ani jedna skupina respondentů.

Předpoklad se nepotvrdil.

Předpoklad č. 2

Lze předpokládat, že využití volného času žáků maturitních oborů bude ovlivněno potřebou či nutností intenzivnější přípravy do školy.

Z odpovědí na otázku č. 13 jsme zjistili, že žáci maturitních ročníků přisoudili vlastnímu pohodlí a navazování nových vztahů ve volném čase větší důležitost než přípravě do školy. Sportovním aktivitám a kultuře přiřadili naopak nejmenší důležitost. Pro žáky

učňovských oborů jsou téměř všechny aktivity kromě kultury důležitější než příprava do školy. Předpoklad se tedy potvrdil, ale ne v takovém rozsahu, v jakém jsem očekávala.

Předpoklad č. 3

Lze předpokládat, že většina žáků bude přiznávat větší podíl vychovatelům než rodičům při plánování osobního volného času.

Abych vyvrátila nebo potvrdila tento předpoklad, porovнала jsem odpovědi respondentů na otázku č. 7 a otázku č. 8. Na otázku č. 7 odpovídali žáci, kteří bydlí s rodiči, zda jim rodiče plánují volný čas. Většina respondentů odpověděla, že jim rodiče volný čas neplánují. Na otázku č. 8 odpovídali žáci, kteří bydlí v domově mládeže. Většina žáků si myslí, že jim vychovatel plánuje volný čas částečně nebo zcela. Volný čas žáků v domově mládeže je do určité míry řízen vnitřním řádem DM. Žáci mají určenu dobu na učení a přípravu do školy, povinnosti v domově mládeže a volný čas. Součástí organizovaného volného času v DM je zájmová činnost, které se žáci mohou dobrovolně zúčastnit. U žáků bydlících s rodiči záleží na tom, do jaké míry se rodiče o volný čas svých dětí zajímají.

Předpoklad se potvrdil.

Předpoklad č. 4

Lze předpokládat, že pro většinu respondentů bude cílem využití volného času zábava a navazování nových známostí.

Zde byla klíčová otázka č. 14, co je cílem využití volného času respondentů. Většina respondentů obou skupin shodně odpověděla, že cílem využití jejich volného času je pobavit se a navázat nové známosti. Stojí za povšimnutí, že položku *nevím*, kdy žáci maturitních oborů nevědí, co je cílem využití jejich volného času, označilo 37% respondentů této skupiny. Tuto odpověď označilo 17% žáků učňovských oborů, tj. o 20% méně z celkového počtu než u žáků maturitních oborů.

Předpoklad se potvrdil.

Předpoklad č. 5

Předpokládám, že mezi žáky učňovských oborů a žáky, kteří studují maturitní obor na středních odborných školách, přesto nebude ve způsobu trávení volného času statisticky významný rozdíl.

Většina respondentů obou skupin odpověděla rozdílně pouze na dvě klíčové otázky. Na otázku č. 9, kolik mají žáci MO i UO denně v průměru volného času, přiznávají žáci MO méně volného času než žáci UO, pravděpodobně z důvodu vyšší časové náročnosti přípravy do školy. Na otázku č. 12, kde žáci uvádějí v odpovědích pořadí aktivit, které provozují ve volném čase nejčastěji, se na prvních dvou místech objevují stejné odpovědi jen ve změněném pořadí. Žáci MO uvádějí na prvním místě práci na počítači a na druhém místě setkání s přáteli, naopak u žáků UO je na prvním místě setkání s přáteli a až na druhém počítač. I přesto není tento rozdíl statisticky významný.

Předpoklad se potvrdil.

6 Závěr

Cílem praktické části této bakalářské práce bylo porovnat způsob trávení volného času určitých skupin mládeže a to se zaměřením na mládež studující středoškolské a učňovské obory a současně na skupiny žáků ubytovaných v domově mládeže a žáků dojíždějících do školy z rodiny. Zjišťovala jsem, co žáky při plánování jejich volného času ovlivňuje v rodině a v domově mládeže, zda si žádají a oceňují pomoc rodičů nebo vychovatelů při plánování volného času. Dále jsem zjišťovala, zda existuje nějaký rozdíl ve způsobu trávení a plánování volného času mezi žáky maturitních oborů a učňovskou mládeží.

Hypotéza o rozdílu mezi žáky, kteří bydlí v domově mládeže, a žáky bydlícími doma se ve výsledcích této práce potvrdila. Zatímco doma si žáci plánují volný čas většinou sami bez účasti rodičů, žáci ubytovaní v domově mládeže částečný podíl vychovatelů při plánování jejich volného času přiznávají. Žáci v domově mládeže se také musí do určité míry přizpůsobit celkovému plánovanému týdennímu režimu domova. Z toho vyplývá i jejich větší účast na sportovních a jiných akcích. Režim domova mládeže žáky tím, že nabízí a také zajišťuje organizaci a průběh různě zaměřených kroužků a nárazových tematických akcí, daleko více motivuje či nutí k aktivnějšímu využití volného času, než je tomu u dětí bydlících doma. Hypotéza o rozdílu ve způsobu trávení a plánování volného času se mezi žáky maturitních oborů a učňovskou mládeží ukázala jako statisticky nevýznamná a to i přesto, že žáci maturitních oborů věnují více času přípravě ke studiu a dalším školním povinnostem.

Závěrem je nutno uvést, že způsob trávení volného času je, jak jsem během své dlouholeté praxe zjistila, nejvíce ovlivněn návyky, které si děti do střední školy i do domova mládeže přinášejí ze svých rodin. Tyto vžité návyky pak nadále ovlivňují jejich přístup k volnočasovým aktivitám, které jim tato zařízení nabízejí.

7 Seznam použité literatury a zdrojů

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 239 s. ISBN 978-80-262-0030-7

HAVLÍK, Radomír. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002, 174 s. ISBN 80-717-8635-7

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 80-717-8927-5

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1996, 143 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-717-8085-5

MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 1993, 124 p. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 3. ISBN 80-901-4247-8
NĚMEC, Jiří. A KOL. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času*. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 2002, 119 s. ISBN 80-731-5012-3

PÁVKOVÁ, J., B. HÁJEK, B. HOFBAUER, V. HRDLIČKOVÁ a A. PAVLÍKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 3. aktualizované vydání. Praha: Portál, 2008, 224 s. ISBN 978-80-7367-423-6

PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 203 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4734-705

PRŮCHA, Jan. *Pedagogický slovník*. 1.vyd. Praha: Portál, 1995, 292 s. ISBN 80-717-8029-4

SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas adolescentů*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2001, 127 s. ISBN 80-863-1713-7

SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas: vybrané kapitoly*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2005, 115 s. ISBN 80-246-1039-6

VÁŽANSKÝ, Mojmír a Vladimír SMÉKAL. *Základy pedagogiky volného času*. 1. vyd. Brno: Paido, 1995, 176 s. ISBN 80-901-7379-9

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. Praha: MŠMT ©2013 – 2014 [cit. 8. ledna 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz>>.

LABUSOVÁ, Eva. Eva Labusová.cz : Rodičovství, psychologie, zdraví - Co znamená rodina [online]. \$2006-2009[cit. 2014-01-05].Dostupný z WWW<http://www.evalabusova.cz/ankety/co_znamená_rodina.php>.

Seznam zkratk

UO – žáci učňovských oborů

MO – žáci maturitních oborů

Seznam grafů

Graf 1	Názory respondentů na způsob plánování volného času (žáci bydlící u rodičů)	35
Graf 2	Názory respondentů na způsob plánování volného času (žáci bydlící na domově mládeže).....	36
Graf 3	Názory respondentů na podíl rodičů při plánování volného času (povinná otázka pro všechny respondenty).....	37
Graf 4	Názory respondentů na podíl vychovatelů při plánování volného času (žáci bydlící na domově mládeže	38
Graf 5	Odpovědi respondentů na množství jejich volného času	39
Graf 6	Odpovědi respondentů na otázku pomoci při plánování volného času.....	40
Graf 7	Osobní preference oblastí ve kterých by respondenti ocenili pomoc	41
Graf 8	Nejčastěji provozované aktivity.....	42
Graf 9	Faktory ovlivňující plánování volného času respondentů.....	43
Graf 10	Názor respondentů na cíl využití volného času	44

Seznam tabulek

Tabulka 1 Podíl různých aktivit na volném čase adolescentů v roce 1998 (%).....	27
Tabulka 2 Tři nejoblíbenější sporty chlapců (%).....	27
Tabulka 3 Tři nejoblíbenější sporty dívek (%).....	28
Tabulka 4 Rozdělení respondentů dle typu škol	33
Tabulka 5 Rozdělení respondentů dle věkových kategorií	34
Tabulka 6 Rozdělení respondentů dle pobytu.....	34

Příloha

Dotazník Volný čas mládeže

Volný čas mládeže - dotazník

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku.

Vyberte prosím své pohlaví:*

- muž
- žena

Vyznačte svou věkovou kategorii:*

- méně než 16 let
- 16 - 18 let
- více než 18

Jaký typ školy navštěvujete?*

- učňovský obor
- střední odborná škola

Bydlíte:*

- u rodičů
- na domově mládeže
- jinde

Bydlíte-li u rodičů, plánujete svůj volný čas (lze vybrat i více možností):

- sami
- společně se sourozenci nebo rodiči
- podle kamarádů
- volný čas neplánuji
- nemám pocit volného času

Plánují Váš volný čas rodiče?*

- ano
- ne
- částečně

Bydlíte-li na domově mládeže, plánujete svůj volný čas (lze vybrat i více možností):

- sami
- musím se přizpůsobit (i částečně) chodu domova mládeže
- podle kamarádů
- volný čas neřeším

Bydlíte-li na domově mládeže, plánují Váš volný čas vychovatelé?

- zcela
- částečně
- nevím

Sřad'te dle důležitosti oblasti, ve kterých by se Vám mohli vychovatelé nebo rodiče ve Vašem volném čase více věnovat:*

1. sportovní oblast
2. kultura
3. příprava do školy
4. zájem o moji osobu
5. pomoc neoceňují a nevyžadují

Denně máte v průměru volného času:*

- méně než 2 hodiny
- 2 - 4 hodiny
- více

Při plánování svého volného času preferujete (seřad'te podle důležitosti):*

1. vlastní pohodlí
2. příprava do školy
3. sportovní aktivity
4. kulturu
5. navazování nových vztahů

Cílem využití mého volného času je (lze vybrat i více možností):*

- odpočinout si
- pobavit se, navázat nová přátelství
- nevím
- je mi to jedno
- rozvíjet se po sportovní a kulturní stránce
- být užitečný druhým

Při plánování svého volného času bych nejvíce ocenil pomoc:*

- rodiny
- přátel
- poradím si sám

Seřad'te Vaše volnočasové aktivity dle oblíbenosti:*

1. sport
2. kultura
3. počítač
4. televize
5. setkání s přáteli
6. četba
7. gaučing